

Bibliotekarz

5

1967

**ROK XXXIV
WARSZAWA**

CZASOPISMO WYDAWANE PRZEZ STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH ORAZ BIBLIOTEKĘ PUBLICZNĄ M. ST. WARSZAWY

TREŚĆ — СОДЕРЖАНИЕ — CONTENTS

	str.
„Dni Oświaty, Książki i Prasy” 3—21 maj 1967	129
Дни Просвещения, книги и печати, 3—21 Мая 1967	
— Feast of Education, Book and Press, May 3—21, 1967	
S. Antoszczuk — Niektóre problemy pracy działów instrukcyjno-metodycznych w bibliotekach wojewódzkich i miejskich	130
— Некоторые вопросы деятельности методических отделений воеводских и городских библиотек	
— Some problems of the departments of instruction and methodical work in voivodship and city libraries	
J. Sierakowska — O problemach informacji w świetle doświadczeń Biblioteki Wyzd. Chemicznego Politechniki Szczecińskiej	135
— O вопросах информации в освещении опыта Библиотеки Отделения Химии Политехники в Щецине	
— On problems of reference service in the light of experiences of the Library of the Department of Chemistry at the Polytechnic in Szczecin	
Z. Zmigrodzki — Informacja wydawnicza w bibliotecznej działalności informacyjnej	138
— Издательская информация в библиотечной информационной деятельности	
— Editorial information in library reference service	
J. Kowalczykówna — Z pracy filii specjalistycznej Biblioteki Publicznej w Łodzi	141
— Из работ специального филиала Городской библиотеки в Лодзи	
— On the work of specialized branch at the Public Library in Łódź	
J. Kołodziejka — Seminarium w Bratysławie poświęcone uzupełnianiu księgozbiorów	143
— Конференция в Братиславе посвященная комплектованию книжных фондов	
— The seminar on acquisition of book collections in Bratislava	
J. Irmler — Rolnicy węgierscy a książka	144
— Венгерские хлеборобы и книга	
— The Hungarian peasants and the books	
Przegląd piśmiennictwa	
Обзор литературы	
Reviews of books and articles	
Sprawy bibliotek i czytelnictwa w prasie (eLBe)	145
Проблемы библиотек и чтения в печати	
Problems of libraries and reading in the press	
H. Zaręba — Czasopisma bibliotekarskie w Związku Radzieckim	147
— Библиотечные профессиональные журналы в Советском Союзе	
— Library periodicals in the Soviet Union	
H. Wiącek — Fachowa literatura bibliotekarska w 1966 r.	149
— Библиотечная профессиональная литература в 1966 г.	
— Professional library literature in 1966	
Z życia SBP	154
Из жизни СПБ	
News from the PLA	
J. Irmler — Wysoka ocena dwóch polskich publikacji	155
— Высокая оценка двух польских публикации	
— High value of two Polish publications	
Kronika krajowa i zagraniczna (LBiMK)	155
Внутренняя и зарубежная хроника	
Domestic and foreign chronicle	
Z żałobnej karty	157
Некролог	
Obituary	
Przepisy prawne (TeZar)	158
Законодательство	
Legal regulations	

REDAGUJE KOMITET: F. Bursowa, T. Bruszewski, H. Falkowska, J. Kołodziejka
(zast. redaktora), Cz. Kozioł, E. Pawlikowska (redaktor), D. Stępniewska,
I. Szczepańska

BIBLIOTEKARZ

CZASOPISMO POŚWIĘCONE SPRAWOM BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA

Nr 5

WARSZAWA

ROK XXXIV

„DNI OŚWIATY, KSIĄŻKI I PRASY” 3—21 MAJ 1967

„Dni Oświaty, Książki i Prasy” — święto słowa drukowanego — jest też świętem tych wszystkich, którzy przyczyniają się do wytwarzania dóbr kulturalnych i ich upowszechniania: twórców i działaczy kulturalno-oświatowych, bibliotekarzy, nauczycieli.

Tegoroczne „Dni” stanowią ważny etap w bogatej tradycji obchodów majowych, stanowią bowiem kontynuację tych wszystkich inicjatyw i poczynań, jakie wiązały się z Kongresem Kultury Polskiej. W związku z tym wszystkie imprezy i akcje organizowane w czasie „Dni” mają za zadanie popularyzowanie uchwał Kongresu i realizację jego wniosków.

Przede wszystkim wiosenna kampania kulturalna roku 1967 poświęcona jest pracy ideowo-wychowawczej. W szczególności eksponowane są dzieła i fakty, które stanowią wzorce moralne, które uczą szanować dobro społeczne, podkreślają wartość pracy i talentu, umacniają poczucie godności ludzkiej, dają przykłady, jak być dobrym obywatelem, gotowym do poświęceń i wyrzeczeń dla dobra socjalistycznej ojczyzny.

Wykorzystane będą również w pracy kulturalno-wychowawczej tegorocznych „Dni Oświaty, Książki i Prasy” wielkie rocznice związane z dziejami naszej kultury: 100-na rocznica urodzin Marii Curie-Skłodowskiej, 150-ta rocznica śmierci Tadeusza Kościuszki, 200-letnia bibliotekarstwa wojskowego; obchody tej rocznicy mają na celu przeniesienie problematyki patriotyczno-obronnej do szerokich kręgów społeczeństwa.

W upowszechnianiu treści tegorocznych imprez majowych eksponowana jest tematyka Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Październikowej. Półwiecze nowej ery w dziejach ludzkości całego świata jest także świętem narodu polskiego. Podkreślać się będzie wkład Polaków do zwycięstwa Rewolucji Październikowej, a także znaczenie sojuszu ze Związkiem Radzieckim i jego pomocy w tworzeniu fundamentów wszechstronnego rozwoju PRL.

Podstawowym założeniem organizacyjnym tegorocznych „Dni” jest przeprowadzenie w tym czasie przynajmniej jednej, wartościowej pod względem ideowo-wychowawczym i artystycznym imprezy kulturalnej w każdej wsi, osiedlu, miasteczku i w zakładzie pracy. Wszelkie poczynania w tym zakresie służą wyeksponowaniu doniosłej rangi społecznej działalności kulturalno-oświatowej i roli działaczy oświaty i kultury, bibliotekarzy, nauczycieli w przeobrażaniu środowiska, a także intensywniejszemu wykorzystaniu istniejących już urządzeń kulturalnych w budowie oraz rozbudowie i modernizacji sieci placówek oświaty i kultury, a zwłaszcza bibliotek i klubów wiejskich.

Uroczyste otwarcie „Dni Oświaty, Książki i Prasy” — to dzień 3 maja.

Dalsze kulminacyjne punkty obchodów to:

- 6—7 maja Dni prasy polskiej, radia i telewizji oraz innych środków masowego upowszechniania kultury,
- 13 maja — Dzień działacza kultury — jest okazją do uczczenia wielotysięcznej rzeszy działaczy, których praca przyczynia się do rozwoju kulturalnego środowiska, do przypomnienia postępowego rodowodu współczesnego działacza, a także do zwrócenia uwagi na zadania na najbliższą przyszłość, nakreślone przez Kongres Kultury Polskiej,
- 21 maja — Dzień książki polskiej — przebiegać będzie pod hasłem „Książka w służbie socjalizmu i pokoju”. Wyodrębnienie tego dnia i zamknięcie takim hasłem tegorocznej wiosennej kampanii kulturalnej służyć ma wszechstronnej popularyzacji i upowszechnianiu literatury społeczno-politycznej, rozwijaniu czytelnictwa literatury rolniczej, popularnonaukowej i naukowej, upowszechniającej dorobek nauki, techniki i sztuki.

REDAKCJA

STANISŁAW ANTOSZCZUK
Instytut Książki i Czytelnictwa
Warszawa

NIKTÓRE PROBLEMY PRACY DZIAŁÓW INSTRUKCYJNO-METODYCZNYCH BIBLIOTEK WOJEWÓDZKICH I MIEJSKICH

Po dwudziestu latach istnienia sieci publicznych bibliotek powszechnych i w dziesięć lat od wydania przez Ministerstwo Kultury i Sztuki „Wytycznych do pracy działów instrukcyjno-metodycznych wojewódzkich oraz wojewódzkich i miejskich bibliotek publicznych” została dokonana analiza pracy¹⁾ tych instytucji, powołanych do „doskonalenia pracy i działalności publicznych bibliotek powszechnych na terenie województw oraz pracy kulturalno-oświatowej z książką i czytelnikiem służącej wychowaniu socjalistycznemu społeczeństwa i rozwojowi oświaty, kultury i gospodarki narodowej”²⁾.

W istocie działy instrukcyjno-metodyczne nad pracą bibliotek terenowych czuwają, pomagają i służą radą ich pracownikom, starając się przezwyciężyć trudności i rozwiązywać problemy, występujące w procesie działania i rozwoju bibliotek publicznych powiatowych, miejskich, gromadzkich, punktów bibliotecznych. Zresztą nie tylko tych, lecz bibliotek również innych sieci: związkowej, fachowej, szkolnej. Działy instrukcyjno-metodyczne pozostają również w kontaktach z bibliotekami naukowymi, udzielają pomocy instrukcyjnej bibliotekom domów kultury, instytucji, towarzystw, klubów i organizacji społecznych.

POZYCJA I ZNACZENIE DZIAŁÓW INSTRUKCYJNO-METODYCZNYCH

Działy instrukcyjno-metodyczne stały się w terenie instytucjami niezbędnymi, rola ich staje się coraz donioślejsza, zakres ich obowiązków ulega rozszerzeniu. Można też zaryzykować twierdzenie, że zarówno osiągnięcia bibliotek, w szczegól-

1) Analizę taką przeprowadzili uczestnicy trzydniowej Konferencji Toruńskiej, która odbyła się w dn. 22—24 listopada 1966 r. Szczegóły organizacyjne patrz „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” nr 4/29) październik-grudzień 1966.

2) „Wytyczne do pracy działów instrukcyjno-metodycznych wojewódzkich oraz wojewódzkich i miejskich bibliotek publicznych”. Załącznik do pisma Min. Kult. i Sztuki z dnia 18 lipca 1956 r.

ności sieci publicznej, jak i ich niedostatki w znacznej mierze związane są z działalnością działów instrukcyjno-metodycznych (uwzględniając, oczywiście, we właściwym stopniu tzw. warunki obiektywne).

Analiza dokonana na Konferencji Toruńskiej miała na celu ustalenie diagnozy, która wykrywa trudności i proponuje sposoby ich przezwyciężenia. Warto więc na tym tle zarysować aktualną problematykę tych ważnych komórek, działających w łonie bibliotek wojewódzkich i dużych bibliotek miejskich.

DZIAŁY INSTRUKCYJNO-METODYCZNE NA TLE TRENDÓW ROZWOJOWYCH W BIBLIOTEKARSTWIE Powszechnym

Jeśli zadaniem działów instrukcyjno-metodycznych jest niesienie pomocy bibliotekom terenowym w ich codziennej pracy, to realizację tych zadań trzeba widzieć w aspekcie dynamicznym. Pracownicy działów muszą umieć spostrzegać rosnące i zmieniające się potrzeby środowisk obsługiwanych przez biblioteki i do tych zmian dostosowywać swój aparat pomocy metodycznej, której zadaniem jest podnoszenie poziomu i unowocześnianie pracy bibliotek w takim stopniu i w takich warunkach, aby mogły one w szybszym niż dotychczas tempie stawać się bibliotekami socjalistycznymi drugiej połowy dwudziestego wieku.

Postulaty dotyczące lepszej organizacji pracy działów są ściśle związane z rozszerzającą się funkcją społeczną bibliotek powszechnych, a więc trendami rozwojowymi w bibliotekarstwie zarówno krajów socjalistycznych jak i w skali światowej. Widzenie perspektyw rozwojowych w tej skali pozwala lepiej rozumieć sens i przyszłość pracy tych działów.

Bibliotekarstwo powszechne realizuje równocześnie dwie przeciwstawne sobie tendencje rozwojowe: 1) zaspokaja potrzeby masowego czytelnictwa i tę masowość powiększa dążąc do milionowych statystyk oraz 2) różnicuje swe usługi, to zróżnicowanie pogłębia i do tego zróżnicowania się przyczynia przez obsługiwanie coraz bardziej wyselekcjonowanych grup i jednostek. Rozwój bibliotek w obecnej dobie zmierza w kierunku: coraz lepszej obsługi studiujących, coraz bardziej rozszerzonej pracy z miejscowymi organizacjami, coraz ściślejszych kontaktów z coraz bardziej zróżnicowanym czytelnikiem i coraz lepszej służby informacyjnej.

Te perspektywy rozwoju są równocześnie perspektywami pracy metodycznej dla działów instrukcyjno-metodycznych, jej lepszej organizacji oraz reorientacji zarówno charakteru pracy działów jak i profilu instruktora. Węzłowe zagadnienia pracy bibliotek publicznych, widziane w skali krajowej i światowej, są równocześnie węzłowymi zagadnieniami realizacyjnymi działów instrukcyjno-metodycznych.

PROBLEM REORIENTACJI PRACY DZIAŁÓW INSTRUKCYJNO-METODYCZNYCH

W organizacji swej pracy działy instrukcyjno-metodyczne stosują dotychczas przede wszystkim zasadę rejonizacji geograficznej (grupy powiatów), obok stopniowo wprowadzanej (od 1956 r.) zasady specjalizacji przedmiotowej. Specjalizacja instruktora wydaje się, wobec wyżej wzmiankowanych trendów rozwojowych bibliotek, zasadą, która z natury rzeczy wybijać się będzie na plan pierwszy w pracy instruktorskiej, równocześnie przekształcając charakter działów instrukcyjno-metodycznych.

Zasada rejonizacji powoduje wzmożone przebywanie instruktora w terenie z instruktorem do bibliotek, które mu przydzielono dla sprawowania nad nimi bezpośredniej opieki; zasada specjalizacji, odwrotnie, zatrzyma go raczej w jego gabinecie pracy, uruchomi zaś bibliotekarza terenowego, szukającego konsultacji u specjalisty. W związku z pogłębianiem się stosowania zasady specjalizacji działy instrukcyjno-metodyczne, dotąd miejsca postoju wędrujących instruktorów, będą

się stawać rzeczywistymi ośrodkami metodycznymi złożonymi ze specjalistów poszczególnych dziedzin bibliotekoznawstwa. Podstawą warunkującą konieczność takiej zmiany charakteru pracy działów jest także fakt konsolidacji i dobrej pracy większości bibliotek powiatowych, nie wymagających już w takim stopniu, jak w początkach organizacji sieci, bezpośredniej opieki instrukcyjnej. Natomiast stopniowego przechodzenia na specjalizację wymaga konieczność szybszego wyrównania nierównomiernego rozwoju bibliotek (w szczególności niższych szczebli) oraz przyspieszonego tempa w odrabianiu zaległości w stosunku do bibliotek o najwyższej randze w innych krajach.

W praktyce obie zasady przez długi jeszcze czas współżyć będą z sobą. Zmiana w kierunku przeniesienia akcentu z rejonizacji na specjalizację następować będzie ewolucyjnie. Zresztą instruktor-specjalista też będzie w ruchu, lecz rzadziej niż obecnie instruktor uniwersalny, choć nie do wszystkich placówek i w innym celu.

Dla pełnego i skutecznego stosowania zasady specjalizacji w pracy instruktora należy opracować formy jej funkcjonowania, określić jej rodzaje, zakresy i granice, sposoby jej zdobywania i doskonalenia oraz cały system formowania instruktora nowego typu, instruktora-specjalisty.

Te postulaty na przyszłość wynikają z analizy dotychczasowego systemu pracy instruktorów i działów instrukcyjno-metodycznych, który w dużej mierze posiada znamiona formalizmu. Formalizm ten zdaje się wynikać z obecnego profilu instruktora, jako fachowca o rozstrzelonych zainteresowaniach, których nie ma możliwości ani czasu pogłębić, jako pracownika, który zmuszony jest posiadać takie rozstrzelone zainteresowania, nie mogąc ich wszakże rozwinąć. Z dwuczłonowej nazwy działu dziś pierwszy człon ma wyraźną przewagę. Na to, aby instruktor był również metodykiem, warunki i organizacja pracy mu nie bardzo pozwalają. Instruktor z tytułu wypełnianych zadań winien mieć duży autorytet, ale nie ma kiedy się doksztalcać, gdyż organizacja pracy jest taka, że często nie rozporządza czasem dla pracy nad sobą.

Główna, zasadnicza różnica między profilem instruktora dawnego i nowego typu leży w postawie wobec własnej pracy.

Bibliotekarze są i pozostaną działaczami kulturalnymi, ale w przypadku instruktora chodzi również o naukową postawę z predyspozycją do przyswajania nowych idei, z niepodatnością na skostniałość i rutynę; chodzi o postawę aktywnie myślącego człowieka obdarzonego niepokojem twórczym.

Jeśli najpilniejsze zadanie instruktorów wobec bibliotek stanowi wyrównywanie i podnoszenie ich poziomu oraz unowocześnianie ich pracy, to nie wystarczy do realizacji tego zadania instruktaż tradycyjny, polegający na powielaniu istniejących wzorów. Chodzi bowiem o szukanie nowych wzorów do pracy instrukcyjnej, uwzględniających zachodzące zmiany, rosnące, rozszerzające się i różnicujące potrzeby, które mają zaspokajać biblioteki.

Domeną pracy instruktora nowego typu jest wprowadzanie do pracy bibliotek elementów nowoczesności, rezultatów najlepszych doświadczeń zarówno krajowych jak zagranicznych; doświadczenia te trzeba zdobywać, wzory tworzyć i upowszechniać. Obserwacja, poszukiwanie i gromadzenie nowych faktów, ich klasyfikacja, analiza, uogólnianie, wyciąganie wniosków z doświadczeń warsztatowych, organizowanie ich upowszechniania, gromadzenie materiałów do teorii ulepszającej praktykę — oto podstawowy zakres obowiązków i zajęć instruktora-metodyka.

Instruktor uniwersalny działa przy pomocy recept (zresztą w ograniczonej liczbie wariantów, bo niepodobna stworzyć recept na wszystkie okazje). Instruktor-metodyka nie interesują recepty, dąży on do czegoś innego: pragnie wypracować i uzbroić bibliotekarza w teorię, której twórcze zastosowanie pozwoli na rozwiązanie nowych nieprzewidzianych w pracy sytuacji. Wypracowanie teoretycznych uogólnień dla doskonalenia praktyki — to właściwa metoda rodząca postęp.

Działy instrukcyjno-metodyczne realizując swe zadania nie działają w odosobnieniu; nie ma biblioteki wojewódzkiej ani miejskiej, w której by nie miała miejsca bardziej lub mniej intensywne współpraca z innymi działami biblioteki. Biorąc w niej udział prawie wszystkie działy: organizacyjno-administracyjny, gromadzenia, opracowania i udostępniania, informacyjno-bibliograficzny, pracy z dziećmi, dział obsługi sieci bibliotecznej, uzupełnień i inne. Współpraca ta nie układa się równomiernie w zakresie wykorzystania pomocy innych działów w sprawowaniu opieki przez działy instrukcyjno-metodyczne nad bibliotekami terenowymi. Istnieją pewne preferencje w tym względzie, nie wszędzie współpraca ma charakter systematyczny, często jest sporadyczna, doraźna, nie zawsze ma określone formy. Tymczasem od dobrze zorganizowanej współpracy zależy jakość pracy i skuteczność pomocy instrukcyjno-metodycznej dla bibliotek.

Z punktu widzenia wzmiankowanych wyżej tendencji rozwojowych bibliotekarstwa powszechnego szczególnie ważne jest udoskonalenie współpracy działów instrukcyjno-metodycznych z działami informacyjno-bibliograficznymi. Jeśli szybka i sprawna informacja o istniejącym piśmiennictwie jest podstawowym zadaniem bibliotecznej służby informacyjnej, to jej specyfiką w bibliotekach publicznych jest dostosowanie informacji do różnorodnych i różniących się potrzeb użytkowników oraz sposobu obsługi różnego rodzaju czytelników. Dla badań czytelniczych niezbędna jest analiza oddziaływania informacji na czytelników i w ogóle oparcie ich o biblioteki.

Rozwój obsługi informacyjnej w bibliotekach powszechnych prowadzi do wysunięcia na ważne miejsce specjalizacji bibliograficznej instruktora, zorientowanego w zapotrzebowaniach środowiska i posiadającego gruntowne, zawsze aktualne rozeznanie w sposobach i możliwościach jego zaspokojenia.

Ale też obowiązki działów informacyjno-bibliograficznych wobec działów instrukcyjno-metodycznych wymagają ich większej ruchliwości i większej wszechstronności zainteresowań, szczególnie od tych komórek w bibliotekach wojewódzkich i miejskich, które swoją energię i czas w dużej mierze zużywają na problematykę regionalną, na opracowywanie jednego tylko kierunku bibliografii.

W tej dziedzinie pracę usprawnić mogłaby ściślejsza koordynacja prac z czynnikami centralnymi i różnymi typami bibliotek terenowych (naukowych, technicznych, rolniczych itp.), co zresztą już tu i ówdzie zaczyna występować.

ZRÓDŁA INSPIRACJI W PRACY DZIAŁÓW INSTRUKTORSKO-METODYCZNYCH BIBLIOTEKI EKSPERYMENTALNE

Jeśli jedną z najważniejszych cech instruktora trzeba widzieć w jego wzmoczonej aktywności praktycznej, skierowanej na opanowanie i upowszechnianie najlepszych wzorów działania, to cechę tę należy widzieć w najściślejszej łączności z jego wzmoczoną aktywnością poznawczą w zakresie gromadzenia doświadczeń, zarówno własnych jak cudzych, pochodzących ze studiowania literatury zasadniczej, z obserwacji, z kontaktów itp. Ale ciągłość procesu doskonalenia pracy, dokonywania obserwacji, spostrzeżeń, uogólnień zapewnić mogą przede wszystkim własne warsztaty pracy tak zorganizowane, urządzone i obsadzone, aby mogły służyć jako kuźnie nowych koncepcji, inicjatyw i ich weryfikacji praktycznych. I jeśli odrzucamy oparcie pracy instruktora na stosowaniu zawsze tych samych recept, to właśnie w przekonaniu, między innymi, że w tych warsztatach pracy rodzić się będzie „formuła teoretyczna” dla coraz doskonalszej praktyki. Albowiem „formułę” teoretyczną działania uzyskuje się w wyniku analizy konkretnych empirycznych faktów. Im bogatsza baza empiryczna i poprawniejsza analiza, tym wiarygodniejsza teoria. Znaczny zasób zgroma-

dzonych faktów umożliwia dostrzeżenie prawidłowości w ich zachodzeniu. Stwierdzenie prawidłowości staje się podstawą sformułowania mniej lub bardziej szerokiej uogólnień, z których można wyprowadzić zasady działania służące ulepszeniu praktyki.

Oto schemat drogi bibliotek eksperymentalnych, prowadzonych przez działy instrukcyjno-metodyczne, które powinny działać w każdym powiecie każdego województwa lub rejonie miasta.

Wszystkie inowacje i nowatorskie pomysły, zanim zostaną uznane za warte i możliwe do upowszechnienia, winny być sprawdzone w bibliotekach eksperymentalnych, prezentowane i upowszechniane w bibliotekach wzorcowych lub wiodących, i w ten sposób torować drogę nowoczesnym metodom pracy bibliotek. Podobnie jak dla specjalizacji, trzeba dla tych bibliotek opracować warunki, jakim mają odpowiadać jak również programy i procedury eksperymentowania. Wystarczyłoby, aby na początek w każdym powiecie lub rejonie miejskim działała przynajmniej jedna biblioteka eksperymentująca w określonej dziedzinie. Warto tu przypomnieć sformułowany przed trzema laty na spotkaniu dyrektorów bibliotek wojewódzkich z zespołem Biblioteki Narodowej trzyetapowy program usprawnienia działalności bibliotek: od eliminacji czynności zbędnych do... automatyzacji³⁾.

PRACE ANALITYCZNE DZIAŁÓW INSTRUKCYJNO-METODYCZNYCH

Jedną z wartościowszych form pracy, które mogłyby również być zapowiedzią switu lepszego jutra w całej pracy działów, są analizy, badania, uważane za jedną z podstawowych form ich działalności metodycznej, dostarczać bowiem mają materiałów i wytycznych dla zaleceń zespołów instruktorskich kierowanych do bibliotek terenowych. Analizy dokonywane przez działy instrukcyjno-metodyczne obejmują na ogół prawie wszystkie zagadnienia pracy bibliotek. Przeprowadza się ich dużo, można rzec, masowo. Analizy te oparte są zazwyczaj na materiale danych ankietowych: „Ciekawsze” wyniki publikuje się w biuletynach wojewódzkich i wykorzystuje w szkoleniu kadr.

Działalność analityczna działów instrukcyjno-metodycznych budzi refleksje związane z masowością dokonywanych analiz, ich tematyką, stosowanymi metodami i ich wykorzystaniem. Poszczególne działy przeprowadzają rocznie kilka do kilkunastu takich analiz. Jest to praca poważna, czasochłonna. Prowadzą ją instruktorzy mający w związku z obowiązkowymi wyjazdami do swych rejonów napięty bilans czasu. Istnieje obawa, że na właściwe opracowanie ich koncepcji merytorycznej, organizacyjnej, metodycznej, przeprowadzenie potrzebnych obserwacji, podbudowanie lekturą, przedyskutowanie z fachowcami ich teoretycznych założeń, czasem uzyskanie niezbędnej rady, konsultacji, na zebranie właściwych materiałów, ich uporządkowanie, opracowanie statystyczne i sporządzenie wartościowego opisu pozostaje niewiele czasu.

Istnieje więc obawa, że rodzaj pracy, do którego sami instruktorzy przykładają właściwą wagę, oceniając go jako podstawowy instrument, którym się posługują w ukierunkowaniu swej pracy, nie znajduje się w pierwszym szeregu ich zajęć, że praktyka pracy instruktorskiej odsuwa go na dalsze miejsce.

Tematyka analiz instruktorskich często wchodzi w problematykę badaną centralnie przez Instytut Książki i Czytelnictwa. Nasuwa się więc postulat koordynacji, na czym zyskałyby zarówno badania cząstkowe jak i ogólne.

Najistotniejsza jest jednak sprawa poprawności metody badań. Wyniki analiz przeprowadzonych w jednej bibliotece mogą wzbogacać całe bibliotekarstwo powszechne. Ale w tym celu winny mieścić się w szerszym planie badań obejmujących poszczególne problemy w skali krajowej i mieć zabezpieczony właściwy poziom

³⁾ Patrz „Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej” nr 1—2/19/1964 r. str. 13—14.

wykonawczy. Działy metodyczne bibliotek wojewódzkich i miejskich mogą stać się wartościowym warsztatem praktyki bibliotecznej opartej na wypracowywanej przez nie teorii, z kolei wypływającej z planowanych badań zjawisk i faktów, których biblioteki terenowe są przebogatym arsenalem. Ale szersze wykorzystanie prac analitycznych wykonywanych przez działy instrukcyjno-metodyczne wymaga ścisłej współpracy z Instytutem Książki i Czytelnictwa i koordynacji prac analitycznych działów w skali krajowej.

WNIOSKI. POSTULATY

Analiza pracy działów instrukcyjno-metodycznych, przeprowadzona na Konferencji Toruńskiej, ujawniła, że możliwości zorganizowania sprawnej, nowoczesnej obsługi bibliotecznej zarówno szerokich kręgów społeczeństwa jak i zaspokojenia w tej dziedzinie zróżnicowanych i stale różnicujących się potrzeb mniejszości dojrzałych użytkowników bibliotek — nie są w pełni wykorzystane.

Rękomią możliwości wydzwignięcia bibliotekarstwa powszechnego na wyższy poziom i nadania mu nowoczesnego charakteru jest m.in. odpowiednie przygotowanie ogólne i zawodowe kadry instruktorskiej w bibliotekach wojewódzkich i dużych miejskich, jej aspiracje i zaangażowanie. Źródłem inspiracji winna być działalność poznawcza działów instrukcyjno-metodycznych oparta o pracę bibliotek eksperymentalnych i metodologicznie poprawne opracowywanie materiałów empirycznych.

Niezależnie od wartości wysiłków dokonywanych samodzielnie przez biblioteki wojewódzkie i miejskie, poszczególne zespoły czy jednostki w pracach poszukiwawczych mogących mieć ogólniejsze znaczenie dla całego bibliotekarstwa, nie powinny być pozostawione samym sobie. Skoncentrowana w działach instrukcyjno-metodycznych województw i miast praca poszukiwawcza ze względu na swój ogólnokrajowy walor powinna być koordynowana w skali krajowej przez Departament Pracy KOB oraz wspomagana przez Instytut Książki i Czytelnictwa. Systematyczne konferencje dyskusyjne i sprawozdawcze odmierzałyby etapy marszu na przód.

Produktem zaś prac analitycznych prowadzonych w sposób planowy i skoordynowany stać się może obfity plon wszelkiego rodzaju pomocy praktycznych, koncepcji metodycznych, pomysłów urzędów, informatorów, poradników itp. niosących szerokim rzeszom bibliotekarzy oczekiwaną pomoc.

JANINA SIERAKOWSKA
Politechnika Szczecińska
Szczecin

O PROBLEMACH INFORMACJI W ŚWIETLE DOŚWIADCZEŃ B-TEKI WYDZ. CHEMICZNEGO POLITECHNIKI SZCZECIŃSKIEJ

Ogrom wydawniczej produkcji naukowej, coraz częstsze występowanie badań wymagających wiadomości z pogranicza danej dyscypliny czy innej dziedziny wiedzy, przy tym konieczność szybkiej orientacji w najnowszych osiągnięciach nauki — stwarzają poważny problem.

Literatura chemiczna podwaja się co 8 lat. Najpoważniejsze czasopismo referatywne „Chemical Abstracts” w 1907 roku, w pierwszym roku swego istnienia, objęło działalnością 475 czasopism, obecnie omawia ponad 8 000, referując więcej niż 160 000 artykułów, w tym odnoszących się do nowych związków chemicznych 90 000—100 000 (według oceny G. M. Dupont'a i Elisabeth F. Riley — z Chemical

Abstracts Research Department)¹⁾. Równolegle do wielkiego wzrostu literatury źródłowej zaznaczył się wielki wzrost literatury wtórnej, przy jednoczesnym powiększaniu się zasięgu.

Wzrosła też świadomość, że należycie postawiona informacja naukowo-techniczna jest warunkiem nieodzownym dla szybkiego postępu wiedzy i techniki. Zalew artykułów na temat teorii informacji, metody i szybkość informacji — jest tego najlepszym dowodem.

Ważność funkcji informacji we współczesnym życiu naukowym i społecznym bardzo mocno zaakceptował Międzynarodowy Kongres Dokumentacji Naukowo-Technicznej w lutym 1964 r. w Rzymie²⁾.

Konieczność jak najszybszej informacji w zakresie chemii została podkreślona faktem, że na 150 Krajowym Zjeździe Amerykańskiego Towarzystwa Chemicznego we wrześniu 1965 r. większość referatów w Sekcji Literatury Chemicznej została poświęcona różnego rodzaju automatycznym środkom przekazu informacji³⁾.

Umiejętność wykorzystania potencjału informacji, zawartego w literaturze wtórnej, i szybkiego dotarcia do odpowiedniej literatury źródłowej jest ważna zarówno dla przyszłego teoretyka, zajmującego się badaniami naukowymi jak i przyszłego praktyka — inżyniera, pracującego w przemyśle, nawet gdyby później korzyścili oni w większym czy mniejszym stopniu z pomocy ośrodków dokumentacyjnych. Studia na wyższym uczelni technicznej powinnyby zapewnić tę umiejętność.

Działalność ośrodków informacji naukowo-technicznej w bibliotekach wyższych uczelni technicznych przedstawia się, mimo wspólnej podstawy prawnej, niejednolicie, w zależności od struktury organizacyjnej. Inaczej wygląda organizacja informacji naukowo-technicznej w politechnikach, gdzie istnieje rozwinięta sieć bibliotek zakładowych, a inaczej tam, gdzie istnieją wyodrębnione biblioteki wydziałowe i znikoma liczba lub wcale — zakładowych; do tych ostatnich należy Biblioteka Główna Politechniki Szczecińskiej.

Organizacja służby informacyjnej w Bibliotece Głównej P. S. wygląda następująco: informacje „ogólne” opracowywane i udzielane są przez Sekcję Informacyjno-Bibliograficzną, a „specjalistyczne” w odpowiedniej bibliotece wydziałowej.

Do ważniejszych prac i obowiązków Sekcji Informacji należy:

- Prowadzenie kartoteki dokumentacyjnej z kart CIINTE (roczny wpływ ca 100 000 kart),
- Wydawanie biuletynu nabytków (12 zesz. w roku),
- Dokumentacja prac naukowo-badawczych ukończonych,
- Dokumentacja tłumaczeń z jęz. obcych, wykonanych w uczelni,
- Prowadzenie dokumentacji sprawozdań z wyjazdów zagranicznych, pracowników naukowych P. S.,
- Prowadzenie praktyk dla pracowników b-tek regionu, prowadzenie praktyk dla studentów bibliotekoznawstwa z Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu im. B. Bieruła we Wrocławiu,
- Utrzymywanie kontaktu z ośrodkami informacyjnymi i bibliotekami regionu,

Współpraca Sekcji z bibliotekami polega przede wszystkim na przekazywaniu informacji o materiałach ogólnych i bibliograficznych oraz sygnalizowaniu nowości z zakresu bibliotekoznawstwa. Żadnych powiązań instruktażowo-metodycznych z bibliotekami wydziałowymi Sekcji nie ma.

Biblioteki wydziałowe były pierwotnie czytelniami wydziałowymi i podlegały organizacyjnie Kier. Działu Udostępniania. Rozwój ich, praktyczne potrzeby życia, zbyt mała obsada personelu B-teki Gł. P. S. w stosunku do zbiorów (nabytków), zmieniły założenia organizacyjne, powodując, że mimo centralnego gromadzenia i opracowania część obowiązków z odpowiednich działów spada na biblioteki wydziałowe⁴⁾.

Biblioteka Wydziału Chemicznego Politechniki Szczecińskiej przeznaczona jest dla studentów III—V roku studiów i pracowników naukowych; posiada 50 miejsc w dwóch czytelniach: czasopism i druków zwartych. Dostęp do półek jest wolny.

1) Mc Candless R. F. J., Skweir E. A., Maxwell G.: Secondary journals in chemical and biological fields. *J. Chem. Docum.* 4, 149—153 (1964).

2) Dokumentacja i informacja naukowo-techniczna (wybór materiałów z Międzynarodowego Kongresu Dokumentacji i Informacji Naukowo-Technicznej. Rzym, 2—11 III 1964 r.).

3) Division of Chemical Literature Program. 150-th National ACS Meeting, Atlantic City, N. J., September 13—16, 1965. *J. Chem. Docum.* 5, 191—192 (1965).

4) Wróblewska S.: Praca informacyjna w czytelniach specjalistycznych wyższych szkół technicznych. *Zesz. Nauk. Polit. Szczec. Prace Monograficzne nr 24. Materiały Sesji Problemowej Biblioteki Gł. Polit. Szczec. 26—27 IV, 1965. Szczecin 1965, s. 145—174.*

Odrębnej czytelnicy profesorskiej nie ma⁵⁾. Frekwencja w 1965 r. wyniosła ogółem: 12 050 (przy systemie jednorazowego zapisu w ciągu dnia). Średnia odwiedzin na jednego studenta wypada 96,8. Księgozbiór według stanu na 31.XII.65 r. liczył 10 500 wol., w tym druków zwartych 6 050, czasopism 4 450 wol. Cechą charakterystyczną jest krótkość ciągów (średnio od 1954 r., z wyjątkiem kilku najważniejszych tytułów). Wpływa to na powiększenie zbiorów fotoreprodukcyjnych. Zbiory mikrofilmów i fotokopii liczą ponad 2 000 pozycji.

Biblioteka czynna jest od godz. 9 do 19. Dyżury w czytelnicy są jednoosobowe.

Biblioteka posiada zasadnicze czasopisma wtórne, jak *Chemical Abstracts*, *Chemisches Zentralblatt*, *Referativnyj Zhurnal*, o bardziej wąskim zakresie, jak *Analytical Abstracts*, *RAPRA Abstracts* itp., czasopisma bibliograficzne, jak *Chemical Titles*, *Index Chemicus*, opracowania encyklopedyczne typu *Beilstein's Handbuch der organischen Chemie*, *Gmelin's Handbuch der anorganischen Chemie* i inne. Układ księgozbioru jest zgodny z systematyką stosowaną w chemii, właściwą klasyfikację zapewnia stała piecza pracownika naukowego Wydziału Chemicznego.

Szkolenie dla studentów II roku w umiejętności korzystania z literatury chemicznej prowadzone jest w niedużych grupach w Bibliotece Chemicznej przez Katedrę Chemii Organicznej. W czasie pierwszych samodzielnych prób poszukiwania materiałów do opracowania referatów — studenci napotykają szereg trudności, np.: skróty tytułów czasopism cytowanych w literaturze wtórnej oraz skróty „językowe”. Można ogólnie określić, że przy napotykaniu trudności „formalnych” w korzystaniu z literatury — pomaga Biblioteka, a przy trudnościach merytorycznych (chemicznych) — młodszy pracownicy naukowcy.

Studenci III roku najczęściej korzystają z indeksów, ułożonych wg wzorów sumarycznych, jednak przy konieczności korzystania z indeksów przedmiotowych zwracają się często do bibliotekarza z prośbą o pomoc w znalezieniu odpowiedniego hasła obcojęzycznego.

W ciągu roku studenci opanowują technikę korzystania z literatury; pozostaje zawsze otwarta sprawa tłumaczeń. W zasadzie studenci tłumaczą sobie sami lub „wymieniają się” nawzajem znajomością języków obcych. W przypadkach, kiedy fragmenty artykułów są „niezrozumiałe” dla studentów, zwracają się oni do bibliotekarza o „sprawdzenie” ich tłumaczeń.

Studenci IV roku niewiele korzystają z informacji, w dużej natomiast mierze — studenci V roku, zwłaszcza z informacji „językowej” w okresie opracowywania projektów i zbierania literatury do pracy dyplomowej (oczywiście nie tłumaczeń in extenso artykułów, lecz większych czy mniejszych fragmentów) oraz doraźnego instruktażu bibliograficznego.

Wyeksponowanie pomocy „językowej” w pracy informacyjnej Biblioteki Wydziału Chemicznego jest wynikiem przekonania, że tłumaczenia są najlepszym środkiem do wprowadzenia bibliotekarzy — humanistów w zagadnienia techniki i terminologii fachowej, jak również i wynikiem kwalifikacji „językowych” personelu⁶⁾.

Pracownicy naukowcy Wydziału Chemicznego korzystają raczej z informacji o charakterze bibliotecznym, niekiedy o charakterze informacji o informacji, rzadko „językowej”.

Bibliotekę Wydziału Chemicznego odwiedzają również pracownicy przemysłu i uczniowie szkół średnich, ale stanowią oni nie więcej jak 3⁰/₀ odwiedzających.

Poza bezpośrednią pracą informacyjną Biblioteka prowadzi również kartotekę opublikowanych prac naukowych pracowników Wydziału Chemicznego Politechniki Szczecińskiej.

Rozwój Biblioteki Wydziału Chemicznego i wzrost frekwencji powodują coraz silniejsze przeciążenie jej personelu. W Bibliotece zatrudnionych jest tylko dwóch pracowników: filolog i ekonomista. W latach 1964—65 korzystali z niej 43 osoby dziennie, w I kw. 1966 r. — 70 osób, a już w listopadzie i grudniu tego roku średnia wzrosła do 90 osób (tzn. ca 150—160 odwiedzin). Powody wzrostu były następujące: wzrost liczby studentów, zbyt mała ilość podręczników wieloegzemplarzowych w wypożyczalni, niedogodne warunki nauki w domu akademickim, zmiany w programie (np. wprowadzenie projektowania dla studentów V roku z Inżynierii Chemicznej).

5) Zielińska B.: Czytelnia specjalistyczna w wyższej uczelni technicznej na przykładzie B-teki Wydziału Chemii Politechniki Szczecińskiej. *Przeł. Bibl.* 25, s. 54—57 (1957).

6) Sierakowska J.: Jeszcze raz o językach obcych. *Życie Szk. Wyższ.* 10, nr 5, 88—92 (1962).

Powiększenie frekwencji spowodowało konieczność ograniczenia informacji, zwłaszcza „językowej”, oraz wpłynęło na obniżenie wartości dydaktycznej informacji przez udzielanie gotowej odpowiedzi, zamiast pełnego wyjaśnienia, gdzie można znaleźć dane (np. w wypadkach zapytań dot. nazw obcojęzycznych bardziej znanych związków, skrótów językowych, skrótów tytułów czasopism). Przy planowanym dalszym wzroście naboru studentów i nie zwiększaniu odpowiednio liczby personelu grozi ewentualność dalszego stałego zmniejszania się tzw. pracy z czytelnikiem; do czego może dojść, nie trudno przewidzieć. Według wytycznych rozwoju Politechniki Szczecińskiej do roku 1980 rekrutacja na studia dzienne powiększać się będzie (w stosunku do roku 1962) — do 1970 r. o 95^{1/2}%, do 1980 — o 240%⁷⁾.

L. J. Van der Wolk omawiając warunki składające się na dobrze funkcjonującą bibliotekę wyższej uczelni technicznej stwierdził, że „les usagers sont en droit d'exiger un excellent service”. Jednym z warunków zasadniczych, podanych przez cytowanego autora, jest odpowiednio liczny i wysoko kwalifikowany personel⁸⁾.

Wydaje się, że opracowanie norm zatrudnienia w bibliotekach wyższych uczelni technicznych stało się sprawą pilną i powinno być jedną z pierwszych prac Komisji Koordynacji Bibliotek Wyższych Uczelni Technicznych. Należałoby również pomyśleć, żeby dla ulepszenia warsztatu informacyjnego zapewnić stałych płatnych konsultantów z zespołu pracowników naukowych. Prawidłowe klasyfikowanie, „dobre” rzeczowe katalogi są warunkiem nieodzownym dla pracy informacyjnej. W sporadycznych wypadkach można korzystać z pomocy bezinteresownej, ale przy konieczności częstych konsultacji i wobec przeciążenia pracowników naukowych należałoby przewidzieć pewne kredyty na ten cel.

Na konferencji zorganizowanej przez Zarząd Główny SBP w listopadzie 1965 r., poświęconej informacji, niewąznicznie przebiegała nuta żalu w wypowiedziach w czasie dyskusji, a zwłaszcza w rozmowach kularowych, że dużo pisze się i mówi na temat zadań informacji, wysokich kwalifikacji pracowników informacji, wzrastających żądań użytkowników informacji — wcale zaś o bazie materialnej, zapominając, że średnia baza materialna stanowi nieodzowny warunek dla właściwego rozwoju informacji i jej sprawności.

ZBIGNIEW ŻMIGRODZKI

Biblioteka Politechniki

Częstochowa

INFORMACJA WYDAWNICZA W BIBLIOTECZNEJ DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ

Do zadań bibliotecznej służby informacyjnej — obok zorganizowania sprawnego aparatu informacyjno-dokumentacyjnego umożliwiającego poszukiwania literatury dotyczącej określonego zagadnienia — należy dostarczenie informacji bieżącej o najnowszych wydawnictwach, które zostały właśnie opublikowane, bądź też mają się wkrótce ukazać w druku. Informacja tego typu, nieodzowna dla każdego specjalisty, pozostawia często dużo do życzenia nawet w dobrze zorganizowanych bibliotekach, które swoją działalność informacyjną opierają na bibliografiach bieżących specjalnych i przeglądach dokumentacyjnych wykazujących materiał z pewnym opóźnieniem i często nie uwzględniających druków zwartych. Wprawdzie w niektórych naukach (szczególnie ścisłych i technicznych) pierwszorzędne znaczenie mają artykuły w czasopismach, to jednak i tutaj książka odgrywa jeszcze poważną

7) Wielopolska M. S.: Zagadnienia rozwoju Biblioteki Głównej Politechniki Szczecińskiej w latach 1946—1980. Zesz. Nauk. Polít. Szczec. Prace Monograficzne nr 24. Materiały Sesji Problemowej B-teki Gł. Polít. Szczec. 26—27 IV 1965. Szczecin 1965, s. 27—56.

8) Van der Wolk L. J.: Les bibliothèques d'université technique. Bull. de l'Unesco a l'intention des bibliothèques. 17, 9—14 (1963).

rolę, tym bardziej, że w tej formie ukazuje się szereg specjalnych prac (sprawozdania z sympozjów, dysertacje itp.), a i monografie naukowe dotąd nie straciły swojej atrakcyjności, o czym można wnioskować choćby z zainteresowania nowymi tytułami, czy też kolejnymi, rozszerzonymi wydaniem znanych dzieł. Od czasu do czasu pojawiają się też książki będące pierwszym pełnym opracowaniem jakiegoś tematu.

W związku z tym występuje wyraźne zapotrzebowanie na informację wydawniczą, niezbędną zarówno dla pracownika naukowo-badawczego, jak i dla specjalisty pracującego w przemyśle, administracji, handlu i innych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego. Informacja ta pozwala nie tylko na przewidywanie zakupu czy wypożyczenia wartościowych pozycji, ale może stać się ważnym czynnikiem pomocniczym w planowej organizacji badań naukowych, może odegrać też istotną rolę tam, gdzie wchodzi w grę potrzeba dydaktyczne (np. na wyższych uczelniach). Warunkiem jej należytego oddziaływania poprzez bibliotekę jest postawienie do dyspozycji użytkownika odpowiednio przygotowanych zbiorów informacyjnych.

Podstawowymi narzędziami, umożliwiającymi bibliotecznej służbie informacyjnej spełnienie tego rodzaju zadań, są różne formy informacji prowadzonej przez wydawców: katalogi, bibliografie bieżące, ulotki i prospekty, zapowiedzi wydawnicze. Wykorzystanie tych wydawnictw dla celów informacji utrudnione jest przez to, że zwykle znajdują się one w działach biblioteki zajmujących się gromadzeniem i uzupełnianiem zbiorów; tam często pozostają niedostępne dla zainteresowanych, nie wykorzystane przez służbę informacyjną. Wyjątek stanowią bibliografie prospektywne ogólne, wydawane dla całego obszaru państwowego przez centralne instytucje prowadzące handel książką lub przez związki wydawców (np. „Zapowiedzi Wydawnicze”, „Nowyje Knigi”), do których łatwiej dotrzeć nie cieszą się one jednak dużą popularnością u czytelników, zwłaszcza gdy, jak „Zapowiedzi”, nie mają układu rzeczowego.

Zbiory informacji wydawniczych — mimo ich znikomej nominalnej wartości — wymagają również starannego kompletowania. Bibliotece należy zapewnić równomierny wpływ katalogów, ulotek, bibliografii bieżących i prospektywnych, przy czym winien on obejmować informacje od najważniejszych wydawców, a zwłaszcza reprezentujących te nauki, w których się specjalizuje biblioteka. Ponieważ wydawcy czerpią najczęściej adresy bibliotek z informatorów o zasięgu krajowym czy światowym („Informator Nauki Polskiej”, „The World of Learning”, „Minerva — Jahrbuch der gelehrten Welt” i inne), należy dbać o to, aby znajdująca się w nich informacja o bibliotece była możliwie aktualna i ścisła. Trzeba też przygotować zapas druków z tekstem i w językach obcych, które to druki można wysyłać do wybranych wydawców z prośbą o umieszczenie biblioteki na liście stałych odbiorców informacji, względnie o przesyłanie katalogów i prospektów z dziedzin, które szczególnie bibliotekę interesują.

Rozwiązanie kwestii pomieszczenia tych zbiorów zależy od warunków poszczególnych bibliotek; wydaje się jednak, że w księgozbiorach informacyjnych, dostępnych w oddziałach informacji lub czytelnich, nie powinno zabraknąć zasobów informacji wydawniczych, ułatwiających uzyskanie niektórych rodzajów informacji bibliograficznych i potrzebnych nie tylko czytelnikom czy bibliotekarzom — informatorom, ale i takim działom biblioteki, jak wypożyczalnia międzybiblioteczna oraz opracowywania zbiorów. Można proponować następujące rozwiązania organizacyjne:

- gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów informacji wydawniczych prowadzą agendy gromadzenia i udostępniania zbiorów (tak jak obecnie w większości bibliotek),
- agendy gromadzenia i uzupełniania zbiorów przekazują katalogi wydawnicze,

prospekty i ulotki — po wykorzystaniu — w części lub w całości do oddziału informacji, gdzie są one selekcyjonowane, opracowywane i udostępniane,
— oddział informacji prowadzi wszystkie czynności związane ze zbiorami informacji wydawniczych, udzielając na ich podstawie informacji innym działom bibliotek — w pierwszym rzędzie zajmującym się gromadzeniem i uzupełnianiem zbiorów — oraz czytelnikom.

Każde z tych rozwiązań ma swoje strony dodatnie i ujemne, w zależności od typu i wielkości biblioteki, środowiska, jakie biblioteka obsługuje, warunków lokalowych i wielu innych czynników. Pierwsze, powszechnie u nas przyjęte, jest wprawdzie wygodne dla pracowników działów gromadzenia i uzupełniania zbiorów, utrudnia jednak dotarcie do zmagazynowanych w miejscu nie zawsze dostępnym i często nie usystematyzowanych informacji. Praktyczne i możliwe do przeprowadzenia wydaje się rozwiązanie drugie: warunkiem pomyślnej realizacji byłoby możliwie szybkie przekazywanie oddziałowi informacji wpływających do biblioteki informacji wydawniczych i natychmiastowe udostępnianie ich zainteresowanemu. Trzecie rozwiązanie spotkałoby się z pewnością z protestami i sprzeciwami; niewątpliwie, w niektórych bibliotekach może ono być trudne do zastosowania, zwłaszcza przy szerokim zakresie gromadzenia i różnych rodzajach zbiorów specjalnych, których uzupełnianiem muszą zajmować się odrębne jednostki. Niemniej jednak — rozwiązanie to ma duże zalety ze względu na zapewnienie sprawnego funkcjonowania systemu, poprzez skupienie w jednym miejscu nie oddalonym od czytelnika wszystkich czynności związanych ze zbiorami informacji wydawniczych.

Zasadą, którą należy przyjąć przy organizowaniu tych zbiorów, jest ich aktualność: po ukazaniu się wydawnictwa i udostępnieniu go przez bibliotekę ulotka informacyjna traci wartość. Ponieważ i katalogi wydawnicze są co pewien czas aktualizowane, stare ich wydania winno się usuwać. Trzeba jednak postępować w tej mierze ostrożnie, ponieważ niekiedy okaże się, że potrzeba właśnie informacji o książce już wyczerpanej, której nie zamieszczono w ostatnim katalogu.

Opracowanie zbiorów informacji wydawniczych nie może być zbyt szczegółowe ze względu na ekonomię czasu i pracy. Nieodzowna jest kartoteka wydawców w układach: alfabetycznym i rzeczowym (wg reprezentowanych przez nich specjalności). Na karcie formatu A6, poniżej nazwy wydawcy umieszczonej w miejscu przeznaczonym na hasło i nazwę siedziby wydawnictwa, należałoby wyszczególnić rodzaje katalogów i rok wydania względnie lata, które one obejmują. Zapisy te mogą być dokonywane ołówkiem, ze względu na częste wycofywanie starych katalogów i zastępowanie ich nowymi. Jeżeli w zbiorach znajduje się większa ilość katalogów jednego wydawcy, opis ich można kontynuować na następnych kartach pod tym samym hasłem. Najwygodniejsze do przechowywania katalogów są otwarte regały, na których katalogi można ustawić w porządku alfabetycznym nazw wydawców i z kolei uszeregować rzeczowo i chronologicznie. Uzupełnieniem zbioru katalogów są zbiory bieżących bibliografii wydawniczych (z kartoteką rejestrującą je w układzie alfabetycznym i zawierającą odsyłacze do nazw wydawców) oraz ulotnych druków reklamowych, których opracowanie wystarczy ograniczyć do segregacji według wydawców i umieszczenie w kopertach lub pudełkach zaopatrzonych nazwami wydawców i ułożonych alfabetycznie.

Tak przygotowany aparat służy w zasadzie do udostępniania na miejscu, wymaga też od korzystających z niego pewnego przygotowania; najlepiej, jeżeli będzie oddany pod opiekę wykwalifikowanego bibliotekarza — informatora. Wobec występującego stale niedostatku bibliografii wszelkiego typu, zbiory te mogą być w jednej potrzebie cenną pomocą.

Z PRACY FILII SPECJALISTYCZNEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W ŁODZI

Problem bibliotek prowadzonych przez Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Żydów w Polsce wyłonił się 5 lat temu. Wypowiedział się na ten temat Minister Spraw Wewnętrznych i Komitet Centralny PZPR podejmując pismem z dnia 24.VII.1961 r. decyzję przejęcia tych placówek przez rady narodowe. Na skutek tej decyzji już w sierpniu 1961 r. Wydział Kultury PRN m. Łodzi zwrócił się do Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego w sprawie przejęcia i włączenia biblioteki TSKŻ do miejskiej sieci bibliotecznej w charakterze filii.

W I kwartale 1962 r. pracownicy Działu Instrukcyjno-Metodycznego MBP przystąpili do reorganizacji biblioteki, której zbiory (po dokonaniu selekcji) w ilości 2 974 wol. stały się załączkiem przysłego księgozbioru filii. Komisyjne przejęcie księgozbioru TSKŻ przez MBP miało miejsce 20.IX.1962 r. W 2 dni potem nastąpiło uroczyste otwarcie biblioteki.

Filia MBP przy TSKŻ w Łodzi usytuowana jest w Dzielnicy Śródmieście, w niedalekim sąsiedztwie dwu, od blisko 20 lat działających Bibliotek Rejonowych. Lokal jej (ok. 50 m², z niekrępującym wejściem) znajduje się na II piętrze gmachu użytkowanego częściowo przez TSKŻ, częściowo przez znaną i zasłużoną XXVII Szkołę Podstawową i Liceum Ogólnokształcące im. L. Pereca, posiadającą bibliotekę szkolną liczącą 6 225 woluminów.

Przy angażowaniu pracowników za regułą przyjęto zatrudnianie (początkowo na pół etatu) osoby pochodzenia żydowskiego ze znajomością języka jidisz i literatury żydowskiej. Od stycznia 1965 r. obsadę biblioteki stanowią dwie osoby pracujące na połowach etatów.

W dniu otwarcia filii księgozbiór wynosił 3 226 wol. (w tym 420 wol. nowości). Obecnie liczy on 5 305 wol.; z liczby tej ok. 20% stanowi literatura popularnonaukowa. Należy podkreślić, iż 33% księgozbioru to literatura w jęz. jidisz (literatura piękna, popularnonaukowa i naukowa). Zasadniczy wpływ na profilowanie księgozbioru ma oczywiście specyfika samej placówki. W dziale literatury żydowskiej poczesne miejsce zajmują klasycy tacy, jak I. L. Perec, Sz. Alejchem, Sz. Asz, Ch. N. Bialik, J. Opatoszu, D. Bergelson oraz pisarze nowsi: Lili Berger, D. Sfarit, Straus-Marko i wielu innych. Prócz dzieł oryginalnych są tu tłumaczenia na jęz. jidisz, np. *Chłopi* Reymonta (Pojern), *Przedwiośnie* Żeromskiego (Erebrfriling), dzieła Sienkiewicza, Lessinga (Emilia Galati), *Spadek* Maupassanta (Di iruše), utwory Ibsena, Hamsuna, Gorkiego, Erenburga oraz inne.

Księgozbiór w jęz. jidisz rekrutuje się z zasobów placówki; uzupełnia się go na bieżąco wydawnictwami Jidisz-Buch (ok. 15 tytułów rocznie) i darami czytelników.

Zakup literatury w języku polskim układa się również zgodnie ze specjalnością filii. I tak każdorazowo — o ile to możliwe — bierze się tu pod uwagę nie tylko klasyczną literaturę żydowską (tłumaczoną), a więc np. takie pozycje, jak *Dzieje Tewji Mleczarza* i *Zaczarowany krawiec* i inne humoreski Sz. Alejchema, *Wybór opowiadań* I. Pereca czy *Opowiadania* Sz. Asza, ale i dzieła pisarzy podejmujących w sposób szeroki i wyraźny problematykę żydowską (K. Brandys, A. Rudnicki, Grynberg, Safrin, Strykowski, Wygodzki, S. Rey, K. Segal), pisarzy pochodzenia żydowskiego piszących w różnych językach (Franz Kafka, L. Feuchtwanger, V. J. Jerome, A. Döblin, I. Babel). Uwzględnia się pozycje pisarzy polskich i obcych, jeśli podejmują oni tę problematykę (np. obok tak klasycznych pozycji, jak Konopnickiej *Mendel Gdański* i Kraszewskiego *Żyd*, także *Noc* Andrzejewskiego, *Opowieści biblijne* Kosidowskiego, *Medaliony* Nałkowskiej, *Sprzymierzeni z Jehową* Azembzkiego, *Młode lwy* I. Shawa, *Czarny Potok* Buczkowskiego, *Rudy Mojżesz* Koguta, *Mur miał dwie strony* Balickiej, *Puszcza* Warrena). Troška o racjonalne kompletowanie księgozbioru filii sięga tak daleko, iż gromadzi się również pozycje, w których można mówić o pewnych związkach z interesującą nas tu tematyką; np. książkę E. Jankowskiego *Eliza Orzeszkowa* wybrano m. in. ze względu na zainteresowania autorki „Nad Niemnem” kwestią żydowską, *Zazdrość i medycynę* Choromańskiego — ze względu na bohaterów i środowisko, w jakim toczy się akcja, *Cyganie na polskich drogach* Ficowskiego — w związku z rozdziałem dotyczącym dziejów getta łódzkiego, a tom poezji Piechala *Wiersze* (1958) — z powodu znajdującego się tam utworu *Ostatni koncert Jankiela*. Z tychże względów znalazły się: *Ulica Wilcza* Sztajnera, *Antologia pamięci*, *Fanfary i werble* Bednarek i Sokołowskiego, *Biblio-*

grafia utworów Tuwima J. Stradeckiego, *Szukajcie w popiołach* (Papiery znalezione w Oświęcimiu), *Pusta woda Żywulskiej*, *Trismus Grochowiaka*, *Pamiętka z Celulozy Newerlego* (niezależnie od jej pozycji „lekturowej”).

Biblioteka posiada oczywiście 4-tomowe wydanie *Pism* J. Korczaka oraz prace dotyczące jego postaci i twórczości, a także książki H. Górskiej. Ponadto są tu takie „skarby” jak *Mądrości żydowskie Drożdżyńskiego*, *Rodzynki z migdałami* (Antologia poezji ludowej Żydów polskich w oprac. Ficowskiego), *Bożnice drewniane* M i K. Piechotków, *Moje Nalewki* Singera oraz praca zbiorowa w wyd. PWN — *Żydzi a powstanie styczniowe*. Znalazły tu swoje miejsce książki będące dokumentem męczeństwa i heroizmu Żydów polskich (m. in. J. Poznańskiego *Pamiętnik łódzkiego getta*, A. Kajzera *Za drutami śmierci*, (Kronika łódzkiego getta), T. Berensteina i A. Rutkowskiego *Pomoc Żydom w Polsce 1939—1945*, B. Marka *Powstanie w getcie warszawskim*).

W strukturze księgozbioru popularnonaukowego filii dział 92 stanowi 25%, działy: 91 i 80 — ok. 9%, działy: 93/99 i 32/34 — ok. 8%, dział 78/79 — 6% zasobów; na pozostałe działy przypada 35%. Taki układ jest zgodny z zainteresowaniami abonentów, o czym będzie mowa dalej.

Spośród 24 prenumerowanych w filii czasopism zwracają uwagę 4 w jęz. jidisz. Są to: „Jidisze Kultur”, „Jidisze Szriftn”, „Sowietisz Gejmland” i „Folks Sztyme”. Miłe kontakty od 4 lat z redakcją „Folks Sztyme” wyrażają się nie tylko systematyczną obecnością jej lokalnego współpracownika na organizowanych przez filię imprezach, ale także wzmiankami lub artykułami na łamach pisma n.t. Biblioteki (od 1963 — 15). Autorami ich są z reguły red. D. Szarfharc (piszący także pod pseud. D. Ostrolew) oraz sekretarz TSKŻ w Łodzi, S. Web. Z czasopism w języku rosyjskim abonuje się „Prawdę”, „Krokodil”, „Ogoniok”, i „Sovetskij Sojuz”.

Z kolei wypadnie zapytać, komu służą pomyślane w ten sposób zbiory? Na wstępie należy stwierdzić, iż filia MBP przy TSKŻ jest w zasadzie placówką publicznie dostępną (o czym informuje szyld na gmachu), nie mniej ze względu na własną specyfikę pełni rolę biblioteki środowiskowej, zaspokajając przede wszystkim potrzeby czytelnice dorosłych abonentów narodowości żydowskiej oraz młodzieży ze szkoły im. Pereca. W roku otwarcia placówka liczyła 171 abonentów, w 3 następnych — 262, 355, 450; w 1966 r. ubyłoby 100 czytelników. Obniżkę tę spowodowały głównie wyjazdy niektórych abonentów na stałe za granicę, otrzymanie mieszkań w nowych odległych dzielnicach Łodzi, unikanie Biblioteki przez czytelników w wypadku zagubienia książek. Wśród abonentów 60% stanowi młodzież ucząca się, reszta to ludzie starsi (prac. umysłowi, robotnicy, niezatrudnieni, wreszcie inni). Ok. 55% ogółu to kobiety. Struktura środowiska potwierdza w pewnym sensie udział osób, które udzieliły odpowiedzi w ankiecie sondażowej, przeprowadzonej w IV kwartale 1966 r. przez Dział Metodyczny MBP, sprawujący opiekę nad filią. Na 46 ankiet 31 odpowiedzi uzyskano od młodzieży, 15 — od czytelników dorosłych. Kobiety wypełniły 29 ankiet, mężczyźni — 17. Struktura abonentów wiąże się z problemami czytelnictwa lub bezpośrednio na nie rzutuje. Zanim przejdziemy do wyników ankietowych z tego okresu, należy podać kilka bezpośrednich obserwacji biblioteki. Literaturę w jęz. jidisz wykorzystują przede wszystkim ludzie starsi, a także młodzież klasy XI (lektura). Ogółem w tym języku czyta zaledwie 45 osób. Na 46 ankietowanych czytających w języku polskim tylko 8 (w tym 5 młodzieży) uprawiało również lekturę w jęz. jidisz, a 10 — w jęz. rosyjskim.

Spośród rodzajów piśmiennictwa najbardziej uprzywilejowana — w świetle ankiety — jest beletrystyka. W zakresie form epickich notujemy i większe sprecyzowania np. powieści historyczne, przygodowe, podróźnicze i młodzieżowe, opowiadania i nowele (8 osób), sensacyjne (5 osób); poezję czytuje najchętniej 7 osób (głównie studenci). Wśród pozycji popularnonaukowych na I miejscu wymienia się życiorysy, wspomnienia i pamiętniki, reportaże, krytykę literacką.

Wśród autorów żydowskich najbardziej lubianych i cenionych I. miejsce zajął bezapelacyjnie Szolem Alejchem, dalsze I. Perec, Sz. Asz, Kaganowski, Mendele, Bialik. Spośród polskich pisarzy zaszczyt ten przypadł Sienkiewiczowi, potem Prusowi, Mickiewiczowi, Jackiewiczowej i Żeromskiemu. Dalsze miejsca zajmują: Dygat, Brandys, Tuwim, Orzeszkowa, Bratny, Grochowiak, Andrzejewski. Z pisarzy rosyjskich i radzieckich czyta się przede wszystkim L. Tołstoja, Erenburga, Szołochowa i Puszkina. Z autorów zachodnich najpopularniejsi (głównie wśród młodzieży) są: Hemingway, London, Dumas, Hugo, T. Mann, Feuchtwanger, Goethe, Kafka, Voynich, I. Shaw, Kirsch, T. Capote. Na pytanie: Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z księgozbioru — 31 abonentów odpowiedziało — tak, pięciu — nie, trzech — „niezupełnie”, siedmiu nie wypowiedziało się w tej sprawie. 34 osoby podały propozycje n.t. kierunku, w jakim powinno iść rozbudowanie księgozbioru. Propozycje te dotyczą głównie literatury pięknej, klasycznej i współczesnej, polskiej

i obcej, nowości z zakresu biografii i historii sztuki, książek młodzieżowych, lektury szkolnej, rozbudowania biblioteki podręcznej.

Od 1963 r. filia zainicjowała intensywniejszą pracę kulturalno-oświatową: spotkania z pisarzami (dwukrotnie z Horacym Safrinem, autorem *Przy szabasowych świecach*, i dwukrotnie z Bernardem Sztajnerem oraz Tadeuszem Gicgierem), prelekcje o H. Górskiej, J. Korczaku, St. Żeromskim (w 100-lecie urodzin), J. Tuwimie; większość z nich przeznaczona była dla młodzieży, gdyż ona była głównym ich odbiorcą. Specjalnie cenione były odczyty kolejnych dyrektorów MBP: prof. Jana Augustyniaka — O roli łódzkiej inteligencji żydowskiej w tworzeniu kultury czytelniczej naszego miasta oraz mgra Romana Kaczmarka: Rozwój łódzkiego ośrodka naukowego w 20-leciu, Łódź w dziejach Polski i Nasze miasto w naszym stuleciu. Pewną stałą rolę w popularyzacji literatury odgrywają wystawy i plakaty czytelnicze np. pod hasłem: Walka narodu żydowskiego z okupantem, 20 rocznica powstania w getcie warszawskim, Z prac Bernarda Marka, Przed Kongresem Kultury, rocznicowe, związane z twórczością Rollanda, Szekspira, Alejchema, Asza, Sienkiewicza i Gorkiego.

W podsumowaniu przedstawionych materiałów należy stwierdzić, iż imprezy biblioteczne (finansowane częściowo przez TSKŻ, częściowo przez Wydział Kultury) zaczynają się stawać tradycyjnym elementem pracy filii. Wydaje się, że kompletowanie księgozbioru idzie w kierunku właściwym i słusznym, co potwierdził sondaż ankietowy. Współpraca z Zarządem TSKŻ i prasą żydowską układa się pomyślnie. Poważnym mankamentem jest jednak minimalny (w porównaniu do bibliotek rejonowych) wzrost liczby czytelników.

Do rozwiązania tej sprawy przyczyni się zapewne projektowana już intensywniejsza propagandna działalność placówki jako biblioteki publicznie dostępnej (acz wyraźnie środowiskowej) oraz przeprowadzenie bardziej wzmoczonego niż dotąd werbunku przez Zarząd Towarzystwa wśród jego członków.

SEMINARIUM W BRATYSŁAWIE POŚWIĘCONE UZUPEŁNIANIU KSIĘGOZBIORÓW

W dniach 21—24 lutego odbyło się w Bratysławie seminarium poświęcone współpracy bibliotek słowackich w zakresie kompletowania księgozbiorów. Uczestnikami byli przedstawiciele bibliotek Słowackiej Akademii Nauk, Biblioteki Uniwersyteckiej, oraz większych bibliotek powszechnych.

Spotkanie to zorganizowała Matica Slovenska przy wydatnej współpracy Ministerstwa Szkolnictwa i Kultury. Celem seminarium było przedyskutowanie aktualnego stanu i perspektyw współpracy bibliotek różnych typów w dziedzinie kompletowania zbiorów. Ponieważ sprawa ta wiąże się bezpośrednio z coraz bardziej różnicującymi się potrzebami czytelniczymi, które biblioteki muszą obsłużyć, zwrócono się do mnie z prośbą o zreferowanie polskich doświadczeń w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych.

W programie seminarium znalazły się następujące referaty:

1. Marta Novakova — Katedra Bibliotekoznawstwa: Współpraca międzybiblioteczna w uzupełnianiu zbiorów.
2. Vlasta Kalinova — Ministerstwo Szkolnictwa i Kultury: Niektóre zagadnienia uzupełniania zbiorów w Słowacji.
3. Magda Sitna — Biblioteka Uniwersytecka: Zasada uniwersalności w kompletowaniu zbiorów.
4. Andrej Nemlaha — Biblioteka Słowackiej Akademii Nauk: Kompletowanie zbiorów.
5. Jadwiga Kolodziejaska — Biblioteka Narodowa: Wypożyczanie międzybiblioteczne jako wyraz potrzeb czytelnicznych.

Wypada zaznaczyć, iż seminarium to stanowi kontynuację podjętych wcześniej prac nad określeniem zasad współpracy bibliotek w zakresie kompletowania i udostępniania księgozbiorów. W kwietniu 1966 r. odbyło się w Pradze ogólnokrajowe seminarium poświęcone wypożyczaniu międzybibliotecznemu, w którym uczestniczyło 120 osób. Zarówno referaty jak i dyskusja koncentrowały się wokół spraw warunkujących rozwój wypożyczeń międzybibliotecznych. Omawiano więc zasady organizacji służby informacyjnej, warunkującej udostępnianie, potrzeby ujednoczenia technicznej strony wypożyczeń, konieczność opracowania katalogów centralnych zwłaszcza piśmiennictwa zagranicznego, zastosowania urządzeń technicznych w postaci teleksów, aparatów do sporządzania mikrofilmów, fotokopii itp.

Wielu uczestników tego seminarium podkreślało, że biblioteki naukowe mają w tej dziedzinie wiele nagromadzonych doświadczeń, czego nie da się powiedzieć

o bibliotekach powszechnych. Placówki te stoją bezradne wobec wzrastających potrzeb czytelniczych w zakresie literatury naukowej i specjalistycznej.

Nic tedy dziwnego, że na seminarium bratysławskim mocno podkreślano konieczność opracowania takiego systemu kompletowania zbiorów, który zastąpiłby dość chaotyczne poczynania w tej dziedzinie.

Jest rzeczą oczywistą, iż zarówno biblioteki Słowackiej Akademii Nauk jak i Biblioteka Uniwersytecka mają swoje określone zadania w stosunku do środowiska naukowego i studenckiego własnej uczelni. Niemniej jednak nie ma dziś praktycznych możliwości gromadzenia w jednej bibliotece o charakterze uniwersalnym całej światowej produkcji wydawniczej. Stąd płynnie konieczność współpracy bibliotek w dziedzinie gromadzenia zarówno w skali jednego jak nawet kilku krajów.

M. Novakowa w swoim referacie starała się pokazać możliwości takich międzynarodowych porozumień na przykładzie krajów skandynawskich. Okazuje się jednak, że łatwiej o przykłady zagraniczne, niż o własne doświadczenia w tym zakresie. Większość dyskutantów postulowała konkretny podział zadań w kompletowaniu zbiorów między bibliotekami różnych typów, w oparciu o który można będzie zaspokoić rosnące potrzeby czytelnicze. Współpraca ta musi mieć na względzie sensowny podział środków finansowych, a zwłaszcza dewizowych, na zakup literatury zagranicznej między bibliotekami. Nie o ambicje bowiem pierwszeństwa w otrzymywaniu książek zagranicznych chodzi, a o dobro czytelnika, któremu ustawodawstwo biblioteczne gwarantuje otrzymanie każdej potrzebnej mu książki.

Przy okazji tego spotkania kilku bibliotekarzy podzieliło się swoimi doświadczeniami zebranymi przy okazji pobytów stypendialnych za granicą. I tak M. Novakowa omówiła budownictwo i wyposażenie bibliotek w Stanach Zjednoczonych, ilustrując swój wykład kolorowymi przezroczami, J. Burgetova z Pragi poinformowała o najnowszych osiągnięciach bibliotekarstwa francuskiego, a niżej podpisana przedstawiła zasady organizacyjne bibliotekarstwa duńskiego.

Organizatorzy tego seminarium okazali się bardzo miłymi gospodarzami: obrady prowadzono sprawnie, a w czasie wolnym od zajęć uczestnicy mieli możliwość obejrzeć w teatrze kilka bardzo interesujących przedstawień. Że nie wspomnę o doskonałym słowackim winie, którym podejmowano nas w Bibliotece w Modrym.

JADWIGA KOŁODZIEJSKA
Biblioteka Narodowa
Warszawa

ROLNICY WĘGIERSCY A KSIĄŻKA

W ostatnich latach na Węgrzech zostały zapoczątkowane badania socjologiczne. Nie pomija się w nich także instytucji, które propagują i upowszechniają książkę. Przeprowadzono już kilka poważnych badań, których celem jest stwierdzenie, jakie miejsce zajmuje w życiu człowieka pracującego czytelnictwo książek i prasy. W czterech pracach znajdują się informacje dotyczące stosunku węgierskich rolników do książki.

1. Ughy Jenő: 1000 falusi lakós es a könyv. (Tysiąc mieszkańców wsi a książka). Könyvtartódományi es Médszertani Központ, Budapešt, 1965, 119 s.
2. Mit olvasunk? 4000 haztartás Könyvolvasási adatai. (Co czytamy? Dane o czytelnictwie książek w 4000 gospodarstwach). Statisztikai Kiadó Vallalat, Budapešt, 1965, 103 s.
3. A mezőgazdaságban dolgozó fölött olvasók irodalmi izlése es igénye a megye tanácsai közművelődési könyvtáraiban. (Upodobania i zainteresowania literaturą dorosłych czytelników bibliotek publicznych żupy (Szolnok). V. Szolnok Megyei Könyvtáros, 1965, s. 33—35.
4. Könyvolvasás es könyvasálás Magyarországon. Egy reprezentatív köznéleménykutatás eredményei. (Czytelnictwo i sprzedaż książek na Węgrzech. Rezultaty badania eksperymentalnego). Könyvkiadók és Tarjasztök Tajekozatató Központja, Budapešt, 1965, 78, 4, 60a 1S.

Na podstawie wymienionych prac postaramy się odtworzyć obraz współczesnego poziomu czytelnictwa wśród rolników.

Otóż pokażna liczba rolników (27%), tych wśród których przeprowadzono badania, uznało czytanie za najulubieńszy sposób spędzania wolnego czasu. 18—20% ludności wiejskiej czyta regularnie, niemniej czytanie nie stanowi dominującej formy spędzania przez nich wolnego czasu (częściej zajmują się pracą w gospodarstwie, słuchaniem radia i oglądaniem telewizji). 18—20% rolników przyznaje się, że nie czytają w ogóle. Mimo to w porównaniu z przeszłością, kiedy czytanie na wsi uważane było za marnowanie czasu i pańskie nawyczki, obecny stan czytelnictwa świadczy o niewątpliwym postępie.

80—85% gospodarstw wiejskich posiada radia, natomiast na podstawie badań Centralnego Ośrodka Metodyczno-Bibliograficznego 47% tych gospodarstw nie ma ani jednej książki, a według informacji Centralnego Ośrodka Wydawniczo-Księgarskiego liczba ta sięga aż 51%. Według danych statystycznych pierwszej z wymienionych instytucji zaledwie 2%, a według drugiej 6% gospodarstw posiada więcej aniżeli 50 książek.

Jak natomiast wygląda frekwencja w ośrodkach i instytucjach upowszechniających kulturę? W czasie czterech tygodni poprzedzających okres badań, tylko 12% spośród badanych odwiedziło domy kultury i to tylko jeden raz, 10% dwukrotnie, 15% trzykrotnie lub więcej, natomiast 63% nie było tam ani razu. Większość odwiedzających była jedynie po to, by obejrzeć film, sporo przyszło na przedstawienie teatralne lub na zabawę. Natomiast zgłoszenia na systematyczne formy kształcenia (kursy, kółka zainteresowań) nie objęły nawet jeden procent. Spośród pracujących fizycznie rolników około 20% tylko raz było na przedstawieniu teatralnym. Trzeba przy tym podkreślić, że największym powodzeniem cieszy się operetka. Jedynie znikomy procent przejawia zainteresowanie muzyką poważną.

Badania uwzględniły również zainteresowania książką w środowisku chłopskim. Wedle stwierdzeń Centralnego Ośrodka Wydawniczo-Księgarskiego 33% ludności wiejskiej czyta książki pożyczane z bibliotek publicznych. Natomiast na podstawie stwierdzeń Centralnego Ośrodka Metodyczno-Bibliograficznego nawet 47%, z czego 32% pożycza książki od znajomych, a 15% kupuje. Na podstawie badań Centralnego Ośrodka Wydawniczo-Księgarskiego 71% gospodarstw nie wydało na kupno książek ani jednego forinta, a zaledwie 3% gospodarstw wydaje na ich zakup 50—99 forintów.

Niezmiernie pocieszającym objawem jest fakt, że prawie połowa młodzieży wiejskiej w wieku 14—18 lat odwiedza biblioteki. Natomiast okolicznością, która powinna zmusić pracowników bibliotecznych do poważnego zastanowienia się, jest to, że jedna trzecia byłych czytelników wiejskich przestała uczęszczać do bibliotek. Zadaniem bibliotekarzy jest więc usunięcie braków hamujących rozwój czytelnictwa (polepszenie zestawu książek w księgozbiorach stosownie do wymagań czytelników, przystosowanie godzin wypożyczenia do ich potrzeb, wzmoczenie wypożyczeń międzybibliotecznych itd.). Beletrystyka stanowi na wsi 80% lektury, a literatura fachowa 20%. Według statystyk bibliotecznych stosunek ten wynosi 85% : 15%. Powinien on zmobilizować pracowników bibliotecznych do wysiłków w zakresie propagowania literatury popularnonaukowej, zwłaszcza wśród młodych rolników (książki rolnicze czytają w większości rolnicy w wieku od 50 do 60 lat). Największym zainteresowaniem cieszą się powieści węgierskich klasyków (Jokai, Moricz, Mikszath, Gardonyi i inni) oraz powieści historyczne. Prasę czyta 45% badanych, przy czym połowa spośród nich czasopisma ilustrowane. Mężczyźni więcej czytają gazety, natomiast kobiety — tygodniki ilustrowane. Nieliczni sięgają po czasopisma przyrodnicze i rolnicze, nawet wówczas, kiedy są one dostępne za darmo w domach kultury.

Tłum. z jęz. słowackiego
Kazimierz Gumkowski

Oprac. JAN IRMLER
Matica Slovenska
Martin

PRZEGLĄD Piśmiennictwa

SPRAWY BIBLIOTEK I CZYTELNICTWA W PRASIE

Program dla wydawców. Ambicje terenowych instytucji wydawniczych. Sytuacja bibliotek i czytelnictwa w mieście Łodzi. Ocena konkursu „Ludzie książki”. „Złoty Kłos” — po raz piąty. Horoskopy konkursu „Książka uczy, radzi i wychowuje” — w woj. warszawskim.

Na łamach „Trybuny Ludu” Leon Marszałek zamieszcza kolejny artykuł poświęcony sprawom wydawniczym. „Czytelnik szuka książki” — to tytuł jego drugiej wypowiedzi analizującej stan produkcji książek (Trybuna Ludu nr 64). Przykłady szybkiego rozchodzenia się nakładów klasyków literatury pięknej polskiej i światowej, książek dla dzieci i młodzieży, wydawnictw encyklopedyczno-słownikowych

wych i innych wskazują, że mimo poważnych inwestycji w przemyśle poligraficznym i papierniczym, nie możemy nadażyć za rosnącymi potrzebami czytelnictwa. W związku z tym autor zapytuje, czy słuszne jest zwiększanie nakładów poszukiwanych pozycji kosztem ograniczenia ilości tytułów. Wypowiada się on przeciwko tej koncepcji, bo w rezultacie utracilibyśmy dla kultury narodowej nowego twórcę „przez lekkomyślne i sztuczne ograniczenie publikacji”. W stosunku do prac naukowych powinna być stosowana odmienna zasada, ponieważ nie każdy tytuł z zakresu różnych dyscyplin powinien być drukowany. Powinna być natomiast wydawana bibliografia prac niedrukowanych tak, jak to się dzieje w wielu krajach. L. Marszałek postuluje dalej zmiany struktury planu wydawniczego. W szczególności zrewidowania wymaga wyjątkowo wysoki udział publikowanych w Polsce tytułów z nauk ścisłych i tzw. nauk stosowanych (poza naukami społecznymi).

Na odrębną uwagę zasługuje literatura dla dzieci i młodzieży, bowiem liczba tytułów i wysokość nakładów w tym dziale utrzymuje się prawie na tym samym poziomie od 1955 r., tymczasem do księgarń i bibliotek wkraczają roczniki z tzw. wyżu demograficznego.

Wypowiedź L. Marszałka jest ważkim głosem w toczonej od dłuższego czasu dyskusji prasowej na temat polityki wydawniczej.

Do problemów tych nawiązuje również artykuł Jana Okopienia „Prawo do inwencji” (*Życie Literackie* nr 12). Z okazji jubileuszów regionalnych placówek wydawniczych (Wydawnictw: Poznańskiego, Łódzkiego, Lubelskiego) autor omawia profil wydawniczy, dalsze zamierzenia i aspiracje tych instytucji. Ważne miejsce w ich edytorskiej działalności zajmują prace o regionie oraz twórczość lokalnych środowisk pisarskich. Omawianym wydawnictwom jednak „brak szerszego oddechu”. Na szczęście minął już ten okres, kiedy względy ekonomiczne powodowały wprowadzanie do planów pozycji „chodliwych”, kosztem tytułów wartościowych, ambitnych. J. Okopień stwierdza, że dążenia do wejścia wydawnictw terenowych na ogólnopolski rynek czytelniczy nie znajdują właściwego zrozumienia w Departamencie Wydawnictw. Polityka tego Departamentu „w sposób sztywny profilująca działalność placówek terenowych, utraciła kilka inicjatyw, którymi placówki te próbowały wychylić się poza regionalne opłotki i wejść w nurt ogólnopolskich zainteresowań czytelniczych”. Chodzi tu m. in. o prowadzenie zainicjowanej przez Wydawnictwo Poznańskie serii „Nowela Polska” oraz rozpoczęty przez „Śląsk” cykl „Człowiek, Ziemia, Kultura”. J. Okopień wyraża pogląd, że wydawnictwa terenowe pragnęłyby — nawet za cenę zmniejszenia dotacji otrzymywanych od Ministerstwa Kultury i Sztuki — „dorobić się kilku własnych bestsellerów... wejść do serii masowych”.

Pozostając przy sprawach lokalnych, przenieśmy się na teren działalności bibliotek łódzkich. Zagadnienia czytelnictwa oraz sytuację bibliotek w m. Łodzi omawia Ewa Siemińska w artykule „Dwa oblicza kultury” (*Odgłosy* nr 5). Autorka, w oparciu o materiały statystyczne, przedstawia stan czytelnictwa, zagadnienie uzupełniania zbiorów oraz kwestie związane z finansowaniem bibliotek ze strony rad narodowych. Osiągnięcia i trudności Miejskiej Biblioteki Publicznej im. L. Waryńskiego w Łodzi rozpatrywane tu są na tle innych województw. Autorka przypomina, że miasto Łódź miało w pięciolatce 1961—1965 bardzo niski wskaźnik ilości woluminów zakupionych na 100 mieszkańców. W roku 1966 sytuacja znacznie się poprawiła na skutek dofinansowania MBP w Łodzi przez Ministerstwo Finansów (w kwocie 900 tys. zł) oraz przekazania przez Radę Narodową m. Łodzi ze środków własnych sumy 1 200 000 zł na zakup książek.

W dziedzinie budowy bibliotek znaczny tu postęp dokonał się w 1965 r. Plan na lata 1966—70 przewiduje budowę 7 nowych bibliotek oraz urządzenie 11 w starym budownictwie.

Miejska Biblioteka Publiczna im. L. Waryńskiego w Łodzi obchodzić będzie wkrótce jubileusz 50-lecia. Historia jej działalności jest wypełniona pięknymi czynami zasłużonych bibliotekarzy.

Jubileusze zawsze skłaniają do wspomnień i refleksji. Ostatnio natomiast do wspomnień sprowokował pewną grupę bibliotekarzy konkurs pod hasłem „Ludzie książki — wspomnienia, życiorysy, doświadczenia”, ogłoszony przez „Życie Literackie”.

Omówienie tego konkursu znajdujemy w artykule Jerzego Lovella — „Konterfekt własny „ludzi książki” (*Życie Literackie* nr 10).

We wstępie artykułu autor podkreśla dwa cele konkursu: uchronienie od zapomnienia sylwetek i doświadczeń „zasłużonych ludzi książki, szczególnie z pokolenia starszego.” oraz „otwarcie drogi dla własnych przemysleń i postulatów, dotyczących sposobu realizowania współczesnego modelu upowszechnienia książki oraz jego koncepcji rozwojowych”.

Jerzy Lovell stwierdza, że nadesłane na konkurs prace dzielą się na trzy — dość wyraźnie się wyodrębniające — działy: 1) życiorysy i wspomnienia, 2) relacje bieżące, niekiedy typu nieco kronikarskiego, 3) prace problemowe. Oddając głos samym uczestnikom konkursu, autor artykułu prezentuje urywki prac — od wspomnień zaczynając, kończąc na problemach.

Ostateczna ocena konkursu — w opinii J. Lovella — jest pozytywna.

Doświadczenie nas uczy, że nie zawsze o wynikach konkursu decyduje liczba jego uczestników. Mamy tu na myśli konkurs czytelniczy „Złoty Kłosa”, a przede wszystkim jego ostatnie etapy.

Rekapitulację, toczoną od dłuższego czasu, dyskusji na temat tego konkursu zamieszcza w nrze 57 „Dziennik Ludowy”.

Znajdujemy tu zapowiedź następnego etapu „Złotego Kłosa” w formie nieco zmodyfikowanej. A więc: kupon w starej wersji ma zniknąć, a na jego miejsce pojawić się ma estetyczna karta, na której tylko czytelnicy ubiegający się o „Srebrny Kłosa” prześlą swoje uwagi i wrażenia na temat przeczytanej książki; nie będzie zestawu lektur konkursowych (uczestnicy imprezy wybierać będą pozycje wydawnicze z dwóch ostatnich lat). O nagrodach dla organizatorów czytelnictwa decydować będzie wartość pracy włożonej w upowszechnianie książki. W celu odciążenia bibliotekarzy od wielu czynności organizacyjno-technicznych biblioteki gromadzkie mają się bezpośrednio kontaktować z Redakcją „Dziennika Ludowego” (w poprzednich etapach biblioteki powiatowe i wojewódzkie wykonywały szereg prac, jak np. zbieranie kuponów, ich sumowanie, wyliczanie głosów, które padły na określoną książkę itp.).

Zmodyfikowany konkurs „Złotego Kłosa” prowadzony będzie przez „Dziennik Ludowy”, „Dom Książki”, ZMW — pod patronatem Ministra Kultury i Sztuki Lucjana Motyki.

Wyżej przedstawione zasady organizacyjne konkursu „Złoty Kłosa” cytujemy za „Dziennikiem Ludowym”. Nie wiemy, w jakim stopniu impreza ta jest uzgodniona ze współpartnerami, a w jakim stanowi wyłączną inicjatywę Redakcji „Dziennika Ludowego”.

Krytyczny stosunek wielu środowisk bibliotekarskich do omawianego konkursu nie wpływa hamująco na podejmowanie innych imprez czytelniczych. Przykładem może tu być konkurs pod hasłem „Książka uczy, radzi i wychowuje”, prowadzony od dwóch lat przez niektóre biblioteki wojewódzkie przy współpracy Zarządów Wojewódzkich Ligi Kobiet. Impreza ta bardzo ciekawie przebiegała w województwach: warszawskim, lubelskim, białostockim. O interesujących rezultatach drugiego etapu tego konkursu, prowadzonego przez woj. warszawskie, informuje (bl) w artykule „Książka uczy, radzi i wychowuje” (*Trybuna Mazowiecka* nr 59). O popularności tej imprezy świadczą następujące cyfry: 25 243 uczestników, 1 012 zespołów czytelniczych (dane z woj. warszawskiego).

Z powyższego widzimy, że bibliotekarze chętnie podejmują konkursy czytelnicze, traktują je serio — oczywiście pod warunkiem, że imprezy te będą wolne od „efekciarskich” momentów.

eLBe

HALINA ZARĘBA
Biblioteka Narodowa
Warszawa

CZASOPISMA BIBLIOTEKARSKIE W ZWIĄZKU RADZIECKIM „Bibliotekar”, „Techniceskie Biblioteki SSSR”, „Sovetskaja Bibliografija”

Bibliotekarze „znający język rosyjski i interesujący się sprawami bibliotekarstwa naszego wschodniego sąsiada” znaleźć mogą wiele ciekawych materiałów w rosyjskiej prasie bibliotekarskiej. Czasopisma bibliotekarskie bowiem, tak samo zresztą jak i inne, dają nam aktualny obraz danej społeczności w danym momencie poprzez ukazanie jej spraw „na żywo”, bądź przez pryzmat indywidualnego lub zbiorowego osądu. Z drugiej strony, przypatrując się cudzym sprawom, można nad tym i owym podumać, to i owo porównać, skrytykować lub podpatrzeć, czyli inaczej: wyciągnąć korzyści.

Bibliotekar jest organem Ministerstwa Kultury Rosyjskiej Republiki Federalnej — miesięcznikiem, poświęconym sprawom teorii i praktyki bibliotekarskiej, jak głosi podtytuł. Czasopismo to ukazuje się od 1923 r. i w chwili obecnej osiągnęło nakład 118 000 egz. Po bliższym przyjrzeniu się temu miesięcznikowi widać, że przeznaczony jest on głównie dla bibliotekarzy bibliotek powszechnych, związkowych i fachowych z tym jednak, że sprawy bibliotekarstwa powszechnego miejskiego i wiejskiego wybijają się tu zdecydowanie na plan pierwszy.

Artykuły zamieszczone w rosyjskim „Bibliotekarzu” dotyczą przede wszystkim codziennej praktyki bibliotekarskiej. Materiały napływają do redakcji nie tylko z terenu republiki rosyjskiej, lecz również z całego terytorium Związku Radzieckiego. Bibliotekarze dzielą się tu swoimi doświadczeniami z zakresu kompletowania, opracowywania i udostępniania zbiorów, omawiają metody pracy z różnego rodzaju czytelnikami oraz formy propagandy książki w zależności od warunków, w jakich pracują. Znajdziemy tu egzotyczne opisy pracy bibliotek obsługujących myśliwych w rozległych tajgach dorzecza Jeniseju, lub pastuchów na stepach Kazachstanu czy górzystej Gruzji. Dużo miejsca poświęca się sprawom wprowadzania w życie bibliotek postanowień i uchwał KPZR i rządu radzieckiego.

Piszą nie tylko bibliotekarze, lecz również członkowie różnego rodzaju organizacji społecznych, studenci, uczniowie, nauczyciele. Oceniają oni pracę bibliotek i bibliotekarzy działających na ich terenie, niekiedy omawiają dzieje bibliotek lub kreślą życiorysy osób w nich pracujących. Forma tych wypowiedzi jest czasem bardzo żywa: krótkie opowiadanie, swobodna rozmowa, barwny opis ożywiony fotografią lub rysunkiem. Ciekawe są również niektóre stałe rubryki: Listy czytelników, W paru słowach, Kronika — dające obraz spraw, którymi żyją radzieckie biblioteki i radzieccy bibliotekarze. Wydaje mi się, że owa aktualność, odzwierciedlenie powszechnego dnia biblioteki i bibliotekarza jest najmocniejszą stroną tego czasopisma. Natomiast stosunkowo mało zajmuje tu, wymieniona w podtytule, teoria. Artykuły z dziedziny szeroko pojętej nauki o książce w zakresie tematyki interesującej pracowników bibliotek powszechnych, związkowych i fachowych (np. klasyfikacja piśmiennictwa, teoria czytelnictwa, dokumentacja) należą tu do rzadkości.

Natomiast dużo miejsca poświęca teoretycznym zagadnieniom, mogącym interesować bibliotekarzy bibliotek fachowych, przede wszystkim technicznych, czasopismo *Techniczne Biblioteki SSSR* wydawane przez Państwową Publiczną Bibliotekę Naukowo-Techniczną (Gosudarstvennaja publicznaja, naučno-techničeskaja biblioteka SSSR) w Moskwie. Problemy dokumentacji, informacji i bibliografii często goszczą na łamach tego czasopisma i, jakkolwiek omawiane w przystępnej często formie artykułów, mogących zainteresować bibliotekarza bez większego przygotowania naukowego, odznaczają się rzetelną wiedzą i głęboką znajomością poruszanych zagadnień. W 1966 roku umieszczono tu szereg artykułów omawiających zasady klasyfikacji piśmiennictwa Ranganathana, jak również sprawy związane z zastosowaniem maszyn matematycznych w bibliotekarstwie i bibliografii oraz perspektywy tzw. lingwistyki matematycznej. Wiele z tych artykułów podaje bogaty zestaw piśmiennictwa, dotyczącego omawianego tematu.

Wśród autorów przeważają bibliotekarze i specjaliści — naukowcy z dziedziny nauk technicznych. Czasopismo to poświęca wiele miejsca zagadnieniu przyciągnięcia specjalistów do stałej współpracy z bibliotekami technicznymi w zakresie propagowania książek technicznych (pogadanki, sporządzanie bibliografii itp.). Zajmuje się ono nie tylko problemami ściśle związanymi z kompletowaniem, opracowaniem i propagandą książki technicznej, lecz również omawia zagadnienia związane z kształceniem użytkownika tej książki w zakresie umiejętności bibliotekarsko-bibliograficznych. Oto tytuły niektórych artykułów na ten temat opublikowanych w jednym tylko roku 1965: Bibliografie w rozprawach kandydackich z dziedziny nauk technicznych (vyp. 5 s. 43—49), Kartoteka bibliograficzna inżyniera doktoranta (vyp. 1 s. 38—43), Organizacja zajęć biblioteczno-bibliograficznych na wyższych uczelniach technicznych (vyp. s. 23—26).

Znajdziemy tu też sporo materiałów charakteryzujących poszczególne radzieckie biblioteki techniczne oraz problemy bibliotekarstwa zagranicznego. To interesujące czasopismo ukazuje się od 1961 r. w ilości 10 zeszytów rocznie w nakładzie 5 450 egz.

Sovetskaja Bibliografija zajmuje się przede wszystkim teorią bibliografii, jak również szeregiem spraw związanych z praktyką bibliograficzną. Czasopismo to ma wielkie zasługi dla rozwoju radzieckiej teorii bibliografii, inicjując i podtrzymując dyskusję na ten temat, trwającą na jego łamach od 1957 r. aż do chwili obecnej. (Szerzej naświetla tę sprawę Pelagia Girwic w artykule „O teorii bibliografii na łamach czasopisma *Sovetskaja Bibliografija*” *Przeгляд Biblioteczny* R. XXIX z. 3/4 s. 293—300). W 1966 r. dużo miejsca poświęcono radzieckiej bibliografii zalecającej

w związku z konferencją naukową na temat: Bibliografia zalecająca a zagadnienia czytelnictwa, zorganizowaną w 1965 r. przez Ministerstwo Kultury ZSRR wespół z Biblioteką im. Lenina oraz problemem radzieckiej bibliografii retrospektywnej. Znajdziemy też tutaj problemy, które zainteresują dokumentalistów i bibliotekarzy, jakkolwiek nie one mają pierwszeństwo na łamach „Radzieckiej Bibliografii”. Będą to przede wszystkim artykuły na temat związków pomiędzy bibliografią i dokumentacją, klasyfikacji piśmiennictwa w teorii i praktyce oraz roli bibliografii w pracy z czytelnikiem. W ostatnich latach czasopismo to żywo interesuje się katalogiem przedmiotowym publikując szereg niezwykle ciekawych artykułów na temat teorii i losów tego katalogu na gruncie radzieckim. Poszczególne zeszyty przynosi nieraz kilka artykułów na ten sam temat, różniących się jednak poglądami, bądź polemizujących z zamieszczonym uprzednio. Dyskusją, jak to ma miejsce w przypadku katalogu przedmiotowego, jest żywa, zażarta i ciągnie się długo.

„Radziecka Bibliografia” posiada stały dział recenzji i dział zagraniczny. Czasopismo to wychodzi w nakładzie 5 490 egz. Wydawane jest przez Wszechzwiązkową Izbę Książki oraz wydawnictwo „Kniga” specjalizujące się w zakresie tematyki wchodzącej w zakres nauki o książce.

FACHOWA LITERATURA BIBLIOTEKARSKA 1966 R.

Nauka o książce

KOPCZEWSKI J. S.: 500 zagadek dla miłośników książki. Warszawa 1966 Wiedza Powszechna 16° s. 208, ilustr., bibliogr. zł 15,—.

Zagadki uczą i bawią, bawią i uczą — taki cel ma seria wydawnictw popularyzujących w formie pytań i odpowiedzi różne dziedziny wiedzy. Ostatnio wydana w tej serii publikacja w sposób przystępny a zarazem interesujący wprowadza odbiorcę w podstawowe zagadnienia morfologii książki, skomplikowane problemy warsztatu edytorskiego, podaje wiadomości z historii bibliotek oraz ciekawostki z życia wielkich twórców, wydawców, bibliofilów itd. Dowcipne pomysły graficzne. Wiadomości do wykorzystania przy urządzaniu imprezy czytelniczej, quizu literackiego itp.

Recenzja: A. B.: Poznajmy książkę. *Poradnik Bibliotekarza* R. 1966 nr 5 s. 157.

WASILEWSKA W.: Wiedza o książce. Warszawa 1966, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych 8° s. 163, ilustr., tab., bibliogr. zł 11,— (Rozdz. pt. Zasady techniki drukarskiej, napisał L. Syta).

Popularnie i skrótowo ujęta historia pisma, druku i książki wraz z jej morfologią oraz sposobami upowszechniania. Krótki rys historyczny rozwoju bibliotek. Staranne ilustracje, obszerna bibliografia.

Bibliografia

A) Opracowania ogólne

CZARNECKI F., SÓJKA A.: Metodyka bibliografii księgarskiej. Poznań 1966 8° s. 167, tab., bibliogr., powiel.

Podręcznik, opracowany w Technikum Poligraficzno-Księgarskim w Poznaniu. Prócz wprowadzających wiadomości z historii i teorii bibliografii zawiera szczegółową analizę bibliograficznych wydawnictw księgarskich (katalogi składowe, katalogi wydawców, antykwaryczne itp). Podaje zasady organizacji warsztatu informacyjno-bibliograficznego w księgarni. Podstawowy materiał uzupełniony rozdziałem o służbie informacyjno-bibliograficznej w Polsce oraz spisem wydawnictw niezbędnych w pracy bibliografa.

B) Spisy bibliograficzne

Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce. Warszawa Biblioteka Narodowa 8° R. 1937—1944. Zestawiła M. Małachowska-Staszelis. 1965 s. 135 zł 35,—. R. 1962. Zestawiła B. Eychler. 1966 s. 265 zł 50,—.

Zestawienie literatury bibliograficzno-bibliotekoznawczej za l. 1937—1944 stanowi cenne uzupełnienie ciągu tematycznego między „Bibliografią Bibliografii Bibliotekarstwa i Bibliofilstwa” za l. 1935—36, opublikowaną jako dodatek do „Przeglądu Bibliotecznego”, a wymienioną w tytule Bibliografią, wydawaną po wojnie przez Instytut Bibliograficzny Biblioteki Narodowej. Przegląd literatury za r. 1962 jest właśnie kolejnym rocznikiem tego cyklu.

CZARNOCKI J.: Wzdłuż i wszerz Polski. Poradnik bibliograficzny dla turystów. W-wa 1966 Biblioteka Narodowa 8° s. 106 zł 10,— (Biblioteka Narodowa-Institut Bibliograficzny).

Powitają go chętnie amatorzy wędrówek górskich, turystyki pieszej, kolarskiej, motorowej, narciarskiej i wodnej. Pomoże im bowiem dobrze przygotować się do wycieczki i wybrać atrak-

cyjną trasę. W cz. I „Przed wyprawą” zgromadzono wydawnictwa zawierające praktyczne wskazówki i zasady wyposażenia turystycznego; cz. II podstawowa wykazuje w układzie województw — przewodniki, monografie oraz albumy związane z danym terenem. — Materiał informacyjny z każdego województwa otwiera ogólna charakterystyka turystyczna danego regionu, zamyka zestawienie dostępnych w handlu map. Układ informatora przejrzysty, tematyka aktualna; z uwagi na Rok Międzynarodowej Turystyki przydałby się jeszcze aneks rejestrujący przewodniki czy turystyczne materiały informacyjne w językach obcych.

GRABOWSKA H.: Uczymy się języków obcych. Poradnik bibliograficzny. Warszawa 1966, Biblioteka Narodowa 8° s. 64 zł 8,— (Biblioteka Narodowa-Institut Bibliograficzny).

A możemy się uczyć, bo posiadamy w obiegu księgarskim pomoce do nauki 4 podstawowych języków światowych (ang., franc., niem., ros.), do 7 języków europejskich (bułg., czeski., hiszp., rum., serbo-chorw., węg., włoski) oraz esperanta. Informuje o tym b. potrzebny poradnik przeznaczony w pierwszym rzędzie dla samouków, uczestników kursów zbiorowych itp. Rejestruje materiał niespecjalistyczny i ogólnie dostępny grupując w miarę możliwości: nagrania płytowe, podręczniki, gramatyki, słowniki oraz lekturę uzupełniającą, a więc komplet pomocy potrzebnych do racjonalnej nauki języka. Wnikliwe adnotacje oceniają wartość metodyczną pomocy i określają stopień ich trudności.

Literatura Piękna. Adnotowany rocznik bibliograficzny. 1964. Oprac. J. Z. Brudnicki i in. Warszawa 1966 Stow. Bibliotekarzy Pol. 8° s. 357 zł 40,— (Biblioteka Narodowa-Institut Bibliograficzny).

Literatura Piękna dla Dzieci i Młodzieży. Adnotowany rocznik bibliograficzny. 1964. Oprac. J. Z. Brudnicki i in. Warszawa 1966 Stow. Bibliotekarzy Polskich 8° s. 64 zł 7,— (Biblioteka Narodowa — Institut Bibliograficzny).
Obydwie pozycje znane bibliotekarzom z poprzednich roczników.

MICHALAK H.: Eliza Orzeszkowa. 1841—1910, Poradnik bibliograficzny. Wyd 2 popr. i uzup. Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa 8° s. 42 zł 6,— (Biblioteka Narodowa-Institut Bibliograficzny).

W stosunku do wyd. z 1960 r. w części podstawowej wprowadzono zamiast dotychczasowego chronologicznego układu utworów, uzupełniona została również nowymi pozycjami literatura przedmiotu.

PASŁAWSKA P.: Rzeszowszczyzna w prozie XX-lecia. 1944—1963. Poradnik bibliograficzny. Rzeszów 1966 Woj. i Miejska Biblioteka Publiczna 16° s. 64.

Adnotowane zestawienie 111 pozycji w układzie: powieści, pamiętniki — wspomnienia, reportaż, obejmuje twory literackie całkowicie lub częściowo związane z ziemią rzeszowską. Prócz autorów wywodzących się z tych stron (Piętaś, Ozóg, Turek, Wiktor, prof. Pigoń) nie brak w bibliografii nazwisk innych znanych pisarzy, interesujących się zwłaszcza burzliwymi losami rzeszowszczyzny w okresie likwidacji powojennych band UPA (Gerhard, Bratny) bądź też odzwierciedlających dzieje przedwojennej wsi rzeszowskiej i słynnych strajków rolnych (Odojewski, Jarochowska). Poradnik o dużej przydatności przy upowszechnianiu literatury regionu. Indeks tytułów i autorów.

Bibliotekarstwo

A) Zagadnienia ogólne

Biblioteki w świecie. Długoletni plan działalności Międzynarodowej Federacji Stowarzyszeń Bibliotekarzy. Przekł. z ang. K. Pieńkowska i K. Bielska. Z przedm. do wyd. polskiego H. Więckowskiej. Warszawa 1966 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich s. 74 zł 15,—.

Szeroko zakreślona działalność IFLA (FIAB) wytycza kierunki rozwoju bibliotekarstwa światowego oraz pomocy dla krajów zacofanych gospodarczo. Udział polskich bibliotekarzy w pracach Federacji omówiony w przedmowie.

Elementy ekonomiki bibliotecznej. (Próby pomiaru). Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa 8° s. 40, tab. (Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. Zeszyty Przekładów nr 2/21/66).

„Zeszyt” zawiera opis 2 ciekawych: prób badawczych z pogranicza statystyki i ekonomiki pracy bibliotek. Pierwsza, opracowana przez bibliotekarzy węgierskich, sugeruje potrzebę zastosowania przy ocenie wydajności pracy bibliotek nowych wskaźników, które określałyby dokładniej możliwości księgozbiorowe, personalne itp. badanych placówek oraz umożliwiły porównywanie tych danych. Podano sposób i zasadę konstrukcji wskaźników. W drugim opracowaniu (NRF) przeprowadzono wywód logiczno-matematyczny dla uzyskania końcowego wzoru, pozwalającego obliczyć koszty uzupełniania i rozbudowy księgozbioru w publicznych bibliotekach powszechnych oraz ustalić % zbiorów, które corocznie powinny ulec wymianie (wynosi on ok. 10%). Materiał obydwu artykułów wymaga pewnego przygotowania z zakresu statystyki.

MAJ J., WOŁOSZ J.: Charakterystyka obsługi bibliotecznej gromady. Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa 8° s. 111., rys., tab., mapa, bibliogr., powiel. zł 15,— (Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa).

Badania przeprowadzone w 90 punktach bibliecznych i 20 bibliotekach gromadzkich miały na celu stwierdzenie, czy dotychczasowy sposób obsługi bibliotecznej na terenach wiejskich (wg modelu: biblioteka gromadzka + sieć punktów) jest użyteczny i właściwy. Na uwagę zasługuje sposób opracowania zebranego materiału. Aby należycie oszacować podwójną, a nie zawsze odpowiednio pojmowaną, funkcję biblioteki gromadzkiej (funkcja miejscowa i funkcja terenowa) autorzy opracowali dwa kryteria oceny: a) wskaźnik równomierności obsługi terenu gromady pozwalający scharakteryzować sprawność sieci, b) wskaźnik zasięgu obsługi bezpośredniej biblioteki gromadzkiej jako centralnego ognia sieci. Są to w naszej literaturze pierwsze próby teoretycznego ujęcia tych zagadnień. W części końcowej wysunięte zostały praktyczne postulaty: lepszego rozmieszczenia terenowego punktów bibliecznych, stworzenia placówki obsługowej pośredniej wielkości między punktem bibliecznym a biblioteką gromadzką itp.

REMEROWA K.: Zmiany funkcji bibliotek w powojennym dwudziestolecu. Warszawa 1966 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 16° s. 50 zł 9,—.

Referat wygłoszony na sesji naukowej zorganizowanej przez Oddział Warszawski SBP dla uczczenia XX-lecia Polski Ludowej. W sposób ciekawy, stanowiący wynik własnych przemyśleń oraz rezultat długoletniej i różnokierunkowej działalności zawodowej, autorka analizuje kształtowanie się nowych funkcji bibliotek pod wpływem takich zjawisk jak wzmoczony ruch wydawniczy, przemiany w organizacji nauki, rozwój oświaty, zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa. Omawiając rozwój bibliotek, zapoczątkowany dekretem z 1946 r., podkreśla niewykorzystanie jego możliwości do stworzenia jednolitego systemu bibliotecznego. Krytycznie ocenia przy tym m. in. postawę bibliotek naukowych, które nie spełniły swej roli wiodącej i nie przyczyniły się do wytworzenia współpracy międzysięciowej. Za podstawowy warunek dalszego rozwoju bibliotekarstwa autorka uważa konieczność rozszerzenia usług informacyjnych ze strony bibliotek wszystkich szczebli, polepszenie ich oddziaływania dydaktycznego jak również podbudowy naukowej ich własnej działalności.

Ustawodawstwo biblioteczne za granicą. Tłum. z różnych języków. Warszawa 1966

Biblioteka Narodowa 8° s. 102, bibliogr., powiel. (Biblioteka Narodowa. Instytut Książki i Czytelnictwa. Zeszyty Przekładów nr 1/20/66).

Zamieszczono tu tłumaczone teksty ustaw wzgl. przepisów bibliecznych obowiązujących w krajach socjalistycznych (Bulgaria, Czechosłowacja, Węgry, ZSRR) oraz innych krajach europejskich (Anglia, Dania). Obrazują one zróżnicowaną sytuację prawną bibliotekarstwa w/w państwach. Bibliografia obejmuje i inne kraje.

B) Biblioteki szkolne i pedagogiczne

Biblioteki szkolne w Polsce Ludowej. 1944—1964. Praca zbiorowa pod red. F. Popławskiego. (Cz. I). Warszawa 1966 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych 8° s. 351, tab., bibliogr. zł 23,—.

Wydawnictwo monograficzne z okazji 20-lecia PRL. Tematyka historyczna ogranicza się jedynie do dwóch początkowych rozdziałów (ogólny rozwój bibliotekarstwa szkolnego, ilościowe i jakościowe kształtowanie się księgozbiorów), pozostałe artykuły mają charakter instrukcyjno-metodyczny. W większości dotyczą one pracy pedagogicznej bibliotekarza z uczniami, sposobów organizowania czytelnictwa w bibliotece i poza nią, współuczestnictwa bibliotekarza w procesie wychowawczym młodzieży. Zwrócono również uwagę na niewykorzystane dotąd możliwości oddziaływania bibliotek szkolnych na podniesienie kultury pedagogicznej wśród rodziców oraz zróżnicowane sposoby współpracy bibliotek szkolnych z powszechnymi. Mimo pewnych powtórzeń tematycznych oraz dość różnego poziomu i formy wypowiedzi autorów książka daje sporo materiału do przemyśleń i zastosowania w praktycznej działalności.

Zapowiedziana druga część publikacji ma objąć takie zagadnienia jak personel bibliotek szkolnych, działalność bibliotek przykładowych, zagadnienia służby informacyjnej itp.

FALKOWSKA H.: Z dziejów polskich bibliotek szkolnych. Warszawa 1966 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych 8° s. 128 zł 8,50.

Autorka określa swą pracę jako „próbę dziejów bibliotek szkolnych w oparciu o łatwo dostępny materiał drukowany” zachęcając jednocześnie przyszłych badaczy do wykorzystania bogatych archiwaliów, rękopisów itp. Najwięcej uwagi poświęciła losom księgozbiorów uczniowskich bibliotek szkolnych w poszczególnych okresach historycznych (od XVI w. do II wojny światowej) podając jednocześnie zwięzłą charakterystykę ogólnego stanu bibliotekarstwa w danym czasie.

Katalog biblioteki ośmioklasowej szkoły podstawowej. (Książki dla ucznia). Warszawa 1966 Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych 8° s. 180 zł 14,—.

Zarządzenie Ministerstwa Oświaty z dn. 22.IV.1966 wprowadza ten katalog „jako podstawę do gromadzenia, uzupełniania i aktualizacji księgozbiorów w bibliotekach szkół podstawowych”.

Zawiera on wybór tytułów z l. 1945—1965 o trwałej wartości literackiej, poznawczej i wychowawczej, obejmujący pozycje lekturowe, utwory klasyków oraz literaturę piękną i popularnonaukową. Pierwsza część alfabetyczno-autorska uzupełniona jest skorowidzem rzeczowym (hasła tematyczne dla literatury popularnonaukowej, układ literatury pięknej wg gatunków literackich). Każda pozycja zaopatrzona w znak klasyfikacji dziesiątej oraz symbol stopnia trudności. Z uwagi na potrzebę stałej aktualności katalogu jako narzędzia pracy bibliotekarza szkolnego niezbędne zmiany oraz uzupełnienia podawane będą w komunikatach zamieszczonych w Dz. U. Min. Oświaty.

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Poznaniu, 1925—1965. Warszawa 1965 (I 66) Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 8° s. 75, ilustr., bibliogr.

Na księgę pamiątkową z okazji 40-lecia istnienia Biblioteki składa się szereg artykułów zarówno jej pracowników jak i kierowników placówek sieci terenowej. Naświetlają one historyczny rozwój Biblioteki-jubilatki, wzrost jej zbiorów, dają przegląd wybranych zagadnień i metod pracy stosowanych aktualnie w bibliotekach pedagogicznych, uzupełniony bibliografią zarządzeń, opracowań i artykułów o pedagogicznych bibliotekach woj. poznańskiego za l. 1929—1964. Recenzja: J. Hellwig: *Poradnik Bibliotekarza* r. 1966 nr 4 s. 119.

Seminarium naukowe poświęcone literaturze dla dzieci i młodzieży. W 20-leciu PRL. 27—29.XI.1964 Opole. Pod red. nauk. J. Kaniowskiej-Lewańskiej. Opole 1965 Nasza Księgarnia 8° s. 254 powiel.

Zorganizowane przez Zakład Literatury dla Dzieci i Młodzieży Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu przy wydatnej współpracy merytorycznej Instytutu Wydawniczego „Nasza Księgarnia” Seminarium stało się wielostronnym przeglądem najważniejszych zagadnień literatury dziecięcej w Polsce. W fachowym gronie (pracownicy nauki, wydawcy, krytycy, pedagodzy, bibliotekarze) poddano szczegółowej ocenie powojenną produkcję wydawniczą z tej dziedziny, omówiono stan badań nad historią literatury dla dzieci i młodzieży, zalety i niedostatki współczesnej krytyki literackiej. Przedmiotem rozważań były również nowe dziedziny badań np. sprawa języka i stylizacji w literaturze dziecięcej, zagadnienia grafiki, ilustracji itp. Postulowano dalsze rozszerzenie badań kompleksowych nad literaturą dziecięco-młodzieżową, stworzenia specjalistycznego czasopisma, które uwzględniłoby teorię literatury, krytykę, percepcję oraz aspekty wychowawcze i estetyczne książek młodzieżowych.

Z doświadczeń bibliotek szkolnych i pedagogicznych. Pod nac. red. J. Popławskiej. Warszawa 1965 (I. 66) R. 6 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich s. 160 ilustr., tab., bibliogr. zł 25,—.

Kolejny rocznik obejmuje zarówno artykuły o charakterze ogólnopedagogicznym jak i szczegółowe relacje bibliotekarzy-praktyków z ich codziennej działalności. W dziale „Dyskusje-Polemiki” warto odnotować głosy krytyczne nad projektem reorganizacji sieci bibliotek pedagogicznych, postulaty badań nad ekonomiką pracy bibliotek szkolnych, nad aktywizacją ich działalności pedagogicznej itp. Chociaż rocznik — z uwagi na czasokres ukazywania się — nie jest oczywiście najlepszą platformą dyskusji, ale mimo wszystko sygnalizuje ważne dla tej gałęzi bibliotekarstwa problemy sporne, wymagające opracowania i wyjaśnienia, służy też jednocześnie skutecznej wymianie i upowszechnieniu praktycznych doświadczeń.

C) Biblioteki wojskowe

HORODYSKA E. M.: Centralna Biblioteka Wojskowa w l. 1919—32 i jej rola w organizacji bibliotek wojskowych w Polsce. Warszawa 1966 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 16° s. 124, tab., 5, ilustr., bibliogr. zł 24,—.

Praca oparta na materiałach źródłowych, pamiętnikach oraz przekazach ustnych przedstawia dzieje, organizację i metody pracy Centralnej Biblioteki Wojskowej, powstałej w Warszawie w 1919 r. Autorka starała się przede wszystkim uwypuklić nowatorskie — w stosunku do ówczesnego stanu bibliotekarstwa ogólnego a wojskowego w szczególności — posunięcia organizacyjne CBW (opieka merytoryczna nad zorganizowanym systemem placówek terenowych), różnorodne formy informacji (pomoc bibliograficzne, działalność wydawnicza) oraz akcję szkoleniową. Całe opracowanie i bibliografia podkreślają zasługi i pionierską działalność podpułkownika dr M. Łodyńskiego, dyrektora CBW a także autora pierwszego w Polsce Niepodległej podręcznika bibliotekarskiego dla kierowników bibliotek wojskowych. Praca stanowi przyczynek do historii bibliotekarstwa wojskowego i ogólnego.

Informacja

BASZYŃSKA W., JARZĘBOWSKA S., KOŁATAJOWA J.: Służba informacyjna w działalności oświatowej publicznych bibliotek powszechnych. *Poradnik*. Warszawa 1966 Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich 8° s. 112, ilustr., bibliogr. zł 22,—.

Pierwsza próba pomocy metodycznej przy organizowaniu wzgl. rozszerzaniu bibliotecznych usług informacyjnych. W 3 częściach omówiono kolejno: formy działalności informacyjnej (indywidualne i zbiorowe), warsztat pracy oraz sposoby szkolenia personelu służby informacyjnej. Najwięcej uwagi poświęcono przygotowaniu właściwego warsztatu pomocniczego, na który skła-

dają się katalogi, księgozbiór podręczny i wszelkiego rodzaju kartoteki tematyczne. Najciekawsze propozycje dotyczą form przygotowania zawodowego pracowników na kursach, seminariach, wycieczkach itp. Uwagi szczegółowe do wszystkich rozdziałów, oparte na dotychczasowych doświadczeniach bibliotek, niestety, poza te skromne doświadczenia nie wychodzą, ograniczając się do możliwości lokalnych nie wysuwając żadnych szerszych sugestii stworzenia ogólnokrajowego systemu informacji w obrębie sieci, współpracy z bibliotekami naukowymi itp.

Recenzja: Siekierycz K.: ABC informacji. *Bibliotekarz* R. 1966 7/8 s. 349.

Czytelnictwo

Badania czytelnicze w Polsce. Wybór literatury za lata 1945—1965. Warszawa 1966, Biblioteka Narodowa 8° s. 70 (Biblioteka Narodowa, Instytut Książki i Czytelnictwa).

Przeznaczona dla zagranicy adnotowana bibliografia najważniejszych opracowań i artykułów z czasopism naukowych na temat czytelnictwa książek. Obejmuje badania przeprowadzane w aspekcie bibliotekarskim, pedagogicznym, socjologicznym, historycznym przez różne instytucje, w zróżnicowanych środowiskach i wśród różnych grup społecznych. Układ opisów alfabetyczny: po podstawowym opisie polskim adnotacje w jęz. rosyjskim i niemieckim.

GORISZOWSKI W.: Czytelnictwo literatury popularnonaukowej w szkołach województwa katowickiego. Katowice 1966 „Śląsk” 8° s. 167, tab., bibliogr. zł 12,—.

W badaniach zastosowano następujące metody: ankietyzację uczniów kl. 6 i 7 w 144 szkołach podstawowych w r. szk. 1960/61, wywiady z wybranymi uczniami, nauczycielami, bibliotekarzami szkolnymi, kierownikami ognisk metodycznych oraz półtoraroczny eksperyment pedagogiczny w 17 szkołach. Polegał on na porównaniu wyników czytelnictwa w dwu równoległych oddziałach klasowych, przy czym w jednym z nich nauczyciele stosowali specjalnie intensywną propagandę literatury pomocniczej z biologii, chemii, fizyki i geografii. Materiały oparte na tak obszernej bazie badawczej pozwalają stwierdzić, że aczkolwiek literatura popularnonaukowa może bez wątpienia stać się sprzyjającym czynnikiem w kształtowaniu rozwoju osobowego i zainteresowań ucznia, nie jest dotąd w odpowiednim stopniu wykorzystywana w procesie dydaktyczno-wychowawczym. Autor analizuje przyczyny takiego stanu rzeczy stawiając propozycje zmian i sposoby poprawy sytuacji. Praca zawiera komplet formularzy dokumentujących przebieg badań.

PRZECLAWSKA A.: Młody człowiek i współczesność. Warszawa 1966 „Nasza Księgarnia” 8° s. 143, tab., bibliogr. zł 16,—.

Opracowanie jest próbą syntetycznego przedstawienia stosunku młodzieży do literatury współczesnej — w oparciu zarówno o wyniki różnorodnych badań czytelniczych przeprowadzonych przez Zarząd Główny ZNP jak i bogatą literaturę badawczą z tej dziedziny. Trudność zagadnienia stanowi samo pojęcie współczesności i jej problemów, znajdujących odbicie w literaturze, różnorodnie ujmowanych i odczuwanych przez młodzież. Zdaniem autorki młody czytelnik szuka rozumienia koncepcji otaczającego go świata raczej w literaturze popularnonaukowej niż w fikcji literackiej. Duże szanse rozwijania u młodzieży zainteresowań współczesnością stwarzają czasopisma młodzieżowe, niedostatecznie wykorzystane w szkole i bibliotekach. Przy kształtowaniu tego procesu należy również brać pod uwagę wpływ innych środków masowego oddziaływania jak film, radio, telewizja, przedstawiających właściwymi sobie sposobami główne treści współczesnego życia. Do każdego z rozdziałów książki dołączono adnotowaną literaturę w wyborze.

Recenzja: Termer J. *Bibliotekarz* R. 1966 nr 7/8 s. 247.

Księgarstwo

CYBULSKI R.: Popyt na rynku księgarskim na tle przemian społeczno-gospodarczych w Polsce Ludowej. Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa 8° s. 256 tab. 18, rys., bibliogr., powiel. zł 30,— (Biblioteka Narodowa, Instytut Książki i Czytelnictwa).

Tematem pracy jest analiza szeregu czynników, jakie zaistniały w Polsce Ludowej i wydatnie wpływają na kształtowanie popytu na rynku księgarskim. Należą do nich: przeobrażenia demograficzne, zmiany w strukturze zawodowej ludności, rozwój systemu oświaty oraz ogólnego poziomu kulturalnego, warunki bytowe mieszkańców i sama wreszcie organizacja sieci handlowej. Analiza pozwala na wyciągnięcie odpowiednich wniosków dla ogólnej polityki wydawniczej i zmeliorowania usług placówek księgarskich. Autor wysuwa ponadto propozycje tematyczne dla przyszłych badań rynku. Obszerna bibliografia przedmiotu.

CYWIŃSKI B.: Księgarnie i ich klienci. Na podstawie badań w województwie lubelskim. Warszawa 1966 Biblioteka Narodowa 4° s. 185, tab., mapy, rys. powiel. zł 16,— (Biblioteka Narodowa, Instytut Książki i Czytelnictwa).

Badania przeprowadzone w księgarniach Lublina oraz wybranych placówkach powiatowych w r. 1963/4 miały ukazać funkcjonalność sieci księgarskiej w zestawieniu z potrzebami czytelnictwa różnych środowisk i grup klientów. W wywiadach i dokumentacji analitycznej uwzględ-

niono nabywców indywidualnych i zbiorowych, ludność miejską i wiejską, dorosłych i dzieci. Ustalono zależności między miejscem zamieszkania klientów a odległością od centrów kulturalnych, określono w kilometrach zasięg oddziaływania księgarni powiatowych i małomiasteczkowych. Praca zawiera prócz tego postulaty dalszego rozwoju sieci księgarni na terenie województwa, sugestie specjalizacji asortymentu itp.

Skrypty Państwowego Ośrodka Korespondencyjnego Kształcenia Bibliotekarzy (Kurs dla Pracowników Bibliotek Powszechnych — wznowienia 1966).

BIAŁKOWSKA E., BZDEGA S.: Organizacja i metody pracy bibliotek szkolnych. Wyd. 3 rozsz. s. 56.

GAWINOWA A., MILLEROWA J.: Rozmieszczenie i konserwacja księgozbioru. Wyd. 3 przejr. s. 35.

KORNECKA J.: Samokształcenie bibliotekarza. Zarys problematyki i przegląd literatury. Wyd. 3 zmien. s. 55, bibliogr.

KURDYBACHA E.: Bibliografia. Wyd. 3 przejr. i uzupełn. s. 64, ilustr., portr.

MIERZWIŃSKA Z.: Praca bibliotekarza z czytelnikami. Wyd. 3 przejr. i popr. s. 43.

PRZELASKOWSKI R.: Biblioteka i jej organizacja. Wyd. 3, s. 42, bibliogr.

SEDLACZEK F.: Pomieszczenie i urządzenie biblioteki. Wyd. 3 zmien. s. 73, ilustr., tab., bibliogr.

ŚWIERKOWSKI K.: Zarys wiedzy o książce dla bibliotekarza. Wyd. 3 przejr. i zaktual. s. 97, ilustr., tab.

HELENA WIĄCEK

Bibl. Narod. Inst. Książki i Czytelnictwa

Z życia SBP

K O M U N I K A T

KOMISJI INFORMACJI NAUKOWEJ PRZY STOWARZYSZENIU BIBLIOTEKARZY POLSKICH

Przy Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich powstała Komisja Informacji Naukowej. W skład członków Komisji wchodzi przedstawiciele służby informacji bibliotek, służby informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej Polskiej Akademii Nauk, Szkolnictwa Wyższego oraz Resortów gospodarczych i pozagospodarczych.

Celem Komisji jest stworzenie właściwego klimatu dla rozwoju działalności dokumentacyjno-informacyjnej oraz jej wykorzystania dla potrzeb nauki i praktyki — poprzez odpowiednie oddziaływanie zarówno na środowisko pracowników służby informacyjnej, jak i na środowisko użytkowników informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej.

W tym celu Komisja będzie dążyć do stworzenia w Warszawie i w miastach wojewódzkich zespołów dyskusyjnych jako płaszczyzny wymiany myśli dla pracowników nauki i praktyki zajmujących się informacją naukową, techniczną i ekonomiczną, jak również dla użytkowników informacji.

Na początek Komisja zamierza zorganizować zebrania dyskusyjne na terenie Warszawy, wysuwając do przedyskutowania następujące tematy:

- 1) Współdziałanie bibliotek, ośrodków informacji i wydawnictw w celu racjonalnego przekazywania osiągnięć nauki, techniki i ekonomiki;
- 2) Zagadnienie pełnego wykorzystania zbiorów bibliotecznych dla celów informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej;
- 3) Wprowadzenie do programów nauczania w szkołach średnich i wyższych zagadnień informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej — w celu przygotowania absolwentów tych szkół do samodzielnego korzystania ze źródeł informacji naukowej.

Zebranie poświęcone pierwszemu tematowi projektuje się zorganizować w drugiej połowie kwietnia.

Osoby zainteresowane proszone są, w celu otrzymania zawiadomienia o zebraniu, o zgłaszanie swoich nazwisk i adresów na ręce Sekretarza Komisji mgra J. Wójcika, Biblioteka PAN w Warszawie, Pałac Kultury i Nauki VI p., Dział Informacji Naukowej, tel. 20-02-11 w. 2644.

WYSOKA OCENA DWÓCH POLSKICH PUBLIKACJI

Francuskie czasopismo „Bulletin de documentation bibliographique” (1966, nr 11) opublikowało recenzję znanego francuskiego specjalisty Jean Bleton'a o pracy Jerzego Wierzbickiego „Optymalne rozwiązania magazynów książek w bibliotekach uniwersyteckich” (O artykułach J. Wierzbickiego, które były publikowane w „Bibliotekarzu”, J. Bleton pisał w styczniowym i listopadowym numerze „Biuletynu” z roku 1965). Jean Bleton podkreśla ścisłość i jasność sformułowań autora, bogatą dokumentację i porównuje syntetyczność tego studium z dziełem Rainalda Stromayera — „Moderne Probleme des Magazinbaues in Deutschland und seinen Nachbarländern”, które zostało wydane w 1958 roku. W konkluzji zaleca przetłumaczenie całości na trzy języki światowe: angielski, francuski i rosyjski, aby w ten sposób jak najbardziej przyczynić się do rozpowszechnienia tej pracy.

W tym samym numerze jest również szczegółowy artykuł Idy Forest o pracy Marii Dembowskiej „Dokumentacja i informacja naukowa. Zarys problematyki i kierunki rozwoju”.

W ocenie I. Forest opracowanie Dembowskiej jest „ściśłą i obszerną syntezą, opracowaną na podstawie skrupulatnej analizy najpoważniejszych obecnie aktualnych dokumentów”. Ida Forest zwraca uwagę na bogaty wykaz literatury pomocniczej i z dużym zadowoleniem stwierdza, że autorka pracy poświęciła wiele miejsca źródłom francuskim. Recenzję swoją zakończyła zaleceniem: „Książka niniejsza zasługuje na to, ażeby ją przetłumaczyć w całości na jeden ze światowych języków”.

JAN IRMLER
Matica Slovenska
Martin

kronika **KRAJOWA** **i ZAGRANICZNA**

200 LAT POLSKICH BIBLIOTEK WOJSKOWYCH

W roku 1967 przypada 200-tna rocznica polskich bibliotek wojskowych, których początek wiąże się z założeniem w roku 1767 Biblioteki Szkoły Rycerskiej w Warszawie. W roku bieżącym odbywać się będą obchody tej rocznicy.

W ramach obchodów 200-tniej rocznicy polskich bibliotek wojskowych przewiduje się m. in.: zorganizowanie w październiku br. przez Centralną Bibliotekę Wojskową konferencji na temat współpracy głównych bibliotek armii państw Układu Warszawskiego, wydanie szeregu publikacji i druków okolicznościowych, rozpisanie 2 konkursów o zasięgu ogólnowojskowym (dla bibliotekarzy wojskowych — „Ja i mój zawód” oraz dla czytelników — „W naszej bibliotece”), zorganizowanie kilku wystaw, ogłoszenie w maju br. konkursu na najlepszą bibliotekę a w październiku br. plebiscytu „Pióro i karabin” na najlepszą książkę o wojsku.

Do obchodów 200-lecia polskich bibliotek wojskowych przygotowują się również publiczne biblioteki i powszechne. Planują one zorganizowanie szeregu wystaw, spotkań z oficerami i autorami książek o tematyce wojskowej itp.

ODZNACZENIA PAŃSTWOWE DLA STANISŁAWA R. DOBROWOLSKIEGO I MICHAŁA RUSINKA

W dniu 17 marca 1967 r. Minister Kultury i Sztuki Lucjan Motyka udekorował wysokimi odznaczeniami przyznanymi przez Radę Państwa w uznaniu zasług położonych na polu literatury — Stanisława Ryszarda Dobrowolskiego z okazji 60-lecia urodzin i 40-lecia pracy twórczej oraz Michała Rusinka w związku z 40-leciem pracy pisarskiej.

Stanisław Ryszard Dobrowolski otrzymał Order Sztandaru Pracy I klasy, Michał Rusinek Order Sztandaru Pracy II klasy.

W uroczystości udział wzięli członkowie Rady Państwa: Kazimierz Banach, Józef Ozga-Michalski i Jerzy Zawieyski oraz pisarze z wiceprezesem ZG ZLP Czesławem Centkiewiczem.

PROBLEMY CZYTELNICHTWA — PRZEDMIOTEM NARADY W KP PZPR W MIECHOWIE

Pod koniec lutego br. zorganizowano w miechowskim Komitecie Powiatowym PZPR naradę poświęconą ocenie rozwoju czytelnictwa książki i prasy. W naradzie uczestniczyli także przedstawiciele Olkusza, Proszowic i powiatu krakowskiego. Referat oceniający stan czytelnictwa wygłosił sekretarz KP PZPR w Miechowie Stanisław Jędrocha. Ze strony władz wojewódzkich w naradzie wzięli udział: sekretarz KW PZPR w Krakowie Andrzej Kozanecki, dyrektor WBP Władysław Wolski i kierownik Wydziału Kultury, Nauki i Oświaty KW PZPR Władysław Lorauc.

EFEKTY WSPÓLZAWODNICTWA MIĘDZY GROMADAMI POWIATU KOŚCIERZYŃA

Na początku 1966 r. Prezydium PRN w Kościerzynie ogłosiło konkurs dla prezydiów gromadzkich rad narodowych, którego celem było zwiększenie zainteresowania administracji terenowej bibliotekami. W konkursie uczestniczyło 10 prezydiów GRN. W wyniku tej akcji biblioteki gromadzkie otrzymały dodatkowe kwoty z Funduszu Gromadzkiego, z przeznaczeniem około 30 tys. złotych na remonty pomieszczeń, blisko 20 tys. zł na zakup książek. Kilka placówek gromadzkich otrzymało nowe pomieszczenia, trzy biblioteki uzyskały lokale na czytelnie. W roku 1967 gromadzkie rady narodowe mają za zadanie interesować się bliżej punktami bibliotecznymi.

WPROWADZANIE NOWEJ KLASYFIKACJI W BIBLIOTEKACH RADZIECKICH

W ZSRR ukazały się drukiem już prawie wszystkie serie nowej klasyfikacji biblioteczno-bibliograficznej, a ponad 70 bibliotek naukowych zaczęło wprowadzać ten system w swoich katalogach. W związku z tym Min. Kultury ZSRR i Biblioteka im. Lenina zorganizowały w dn. 11 i 12 października 1966 r. pierwsze ogólnokrajowe seminarium, poświęcone poznaniu teoretycznych podstaw nowej klasyfikacji i schematów poszczególnych działów wiedzy. W seminarium wzięło udział ponad 250 bibliotekarzy. Referaty wygłoszone przez autorów klasyfikacji zostaną opublikowane, aby mogli się z nimi wcześniej zapoznać słuchacze następnych kursów. (*Sovetskaja Bibliografija* 1966, nr 6, s. 99—101).

MASZYNY ELEKTRONICZNE W BIBLIOTECE

Deutsche Bibliothek we Frankfurcie n. Menem rozpoczęła w r. 1966 publikowanie bibliografii narodowej z wykorzystaniem elektronicznego systemu przetwarzania danych. System ten ma szczególne znaczenie przy opracowywaniu kumulacji półrocznych i pięcioletnich. Dzięki użyciu kart perforowanych przygotowanie komasacji półrocznej zostało zakończone już 29 czerwca, a gotowy wykaz ukazał się po upływie 2,5 miesiąca. Poprzednio czynności związane z przygotowaniem takiej kumulacji pochłaniały 12—15 miesięcy pracy. (*Libri* 1966, nr 4, s. 269—278).

KONFERENCJA IFLA

W związku z wystawą światową w Montrealu tegoroczna konferencja IFLA w dn. 13—21 sierpnia odbyła się w Toronto a nie — jak planowano — we Frankfurcie n. Menem. Po jej zakończeniu przewidziane jest zwiedzanie bibliotek w Ottawie, Quebec i Montrealu. (*Bücherei und Bildung* 1967, nr 3, s. 184).

BIBLIOTEKA IM. KENNEDY'EGO

W stanie Massachusetts (USA) ma powstać biblioteka poświęcona pamięci Johna F. Kennedy'ego. Autorem projektu jest architekt J. M. Pei. Rozpoczęcie budowy opóźni się jednak przynajmniej o 5 lat z powodu trudności z uzyskaniem terenu, użytkowanego obecnie przez konsern transportowy. (*Library Journal* 1967, nr 4, s. 727).

100-LECIE I MIĘDZYNARODÓWKI

W Bibliotece Publicznej i Uniwersyteckiej w Genewie została w październiku ub. r. otwarta wystawa poświęcona 100 rocznicy I Międzynarodówki. Znalazły się na niej publikacje i dokumenty z okresu od r. 1864/1865 do upadku Komuny Paryskiej. (*Nachrichten. Nouvelles. Notizie* 1967, nr 1, s. 23).

POSTĘP TECHNICZNY W BIBLIOTECE

Uniwersytet Północnej Karoliny przy współudziale Zrzeszenia Producentów Maszyn Biurowych zorganizował w marcu br. konferencję na temat zastosowania komputerów w naukach humanistycznych. Omawiano na niej zagadnienia automatycznego wyszukiwania informacji oraz mechanizacji bibliografii i bibliotekarstwa. (*Library Journal* 1967, nr 4, s. 728).

L.B. i M.K.

Z załobnej karty

PIOTR KAROWSKI (1892—1967)

Długoletni pracownik Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bydgoszczy, zmarł 24 maja 1967 r. Urodzony 14 II 1892 w rodzinie chłopskiej w Buszkowie — wsi podbydgoskiej, skończył szkołę elementarną. Podczas pierwszej wojny światowej, wcielony do wojska pruskiego, walczył na froncie francuskim i rosyjskim. Ranny, po wyleczeniu został skierowany do pracy w warsztatach introligatorskich. Po zdemobilizowaniu rozpoczął pracę w Bydgoskiej Bibliotece (1921) początkowo jako magazynier, a następnie jako kierownik introligatorni, przy której zorganizował pracownię konserwatorską druków. W okresie międzywojennym specjalizował się w oprawie starych ksiąg i złotnictwie. Ukończył szereg kursów, uczestniczył w wielu naradach i konferencjach. Żądny wiedzy zawodowej z każdej narady przywoził notatki, skrypty, sprowadzał instrukcje i poradniki. Uczył się z doświadczeń innych, zwiedzał pracownie konserwatorskie i sam próbował nowych sposobów w tym zakresie. Systematycznie pogłębiając swe kwalifikacje, osiągnął wysoki stopień specjalizacji. Miał bardzo poważne osiągnięcia — uznawane nie tylko w swej Bibliotece. Prof. Julian Krzyżanowski dał wyraz swego uznania w przedmowie do wydanego niemal zupełnie zniszczonego w okresie powstania warszawskiego rękopisu „Grażyny” A. Mickiewicza, któremu Karowski w mozolnej pracy przedłużył żywot. Jego również zasługą było przeprowadzenie pracy introligatorsko-konserwatorskiej w zabytkowym księgozbiorze biblioteki bernardynów bydgoskich Bydgoskiej Biblioteki. Tysiące innych rzadkich dzieł ocalił dla nauki i kultury polskiej.

F. Karowski był również instruktorem w Państw. Liceum Sztuk Plastycznych. Pracował też społecznie, jako członek Stow. Bibliotekarzy Polskich, Sekcji Bibliofilskiej Kujawsko-Pomorskiego Tow. Kulturalnego. Przez wiele lat przewodniczył Kołu TPPR przy Miejskiej Bibliotece Publicznej.

Został odznaczony Medalem X-lecia PRL i Złotym Krzyżem Zasługi. Niejednokrotnie był nagradzany i wyróżniany. Niedawno obchodził jubileusz 45 lat pracy w Miejskiej Bibliotece Publicznej. Jego oddanie służbie książki było szeroko znane w Bydgoszczy.

JOZEF PODGORECZNY
Bydgoszcz

WANDA ZWOLAKOWSKA (1890—1967)

W dniu 2 czerwca br. zmarła Wanda Zwolakowska, emerytowany kustosz Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy.

Urodzona w r. 1890 w Lublinie, gimnazjum ukończyła w Kiszyniowie. Następnie w Warszawie ukończyła dwuletnie kursy pedagogiczne L. Rudzkiej. Od 1909 r. przez 5 lat pracowała jako nauczycielka w Warszawie, w Kiszyniowie jako kierowniczka szkoły polskiej Tow. Dobroczynności, a po powrocie do kraju przez 4 lata była nauczycielką w gimnazjum w Koźenicach.

Do pracy w bibliotekarstwie miała szczególne zamiłowanie. Jako nauczycielka zakładała biblioteki szkolne w Kiszyniowie i w Koźenicach. W Warszawie od 1924 r. kierowała jedną z placówek Tow. Bibliotek Publicznych w Warszawie, biblioteką im. Kopernika przy ulicy Tamka 44. W międzyczasie na różnych kursach zdobyła kwalifikacje bibliotekarskie. W r. 1935 została przeniesiona do Centralnej Biblioteki Publicznej m. st. Warszawy, gdzie powierzono jej zorganizowanie Centrali Kompletów Ruchomych. Po 3 latach było czynnych 150 punktów bibliotecznych na terenie stolicy. W czasie okupacji, po wydanym przez Niemców zakazie prowadzenia punktów bibliotecznych, przeszła do Działu Zasadniczego Biblioteki Głównej, Referat Udośćpienia i Konserwacji. Po wyzwoleniu przez kilka miesięcy pracowała w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie. Po powrocie do Warszawy w 1946 r. podjęła ponownie pracę w Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy w Dziale Zasadniczym, jako kierownik dwóch oddziałów: Udośćpienia Zbiorów i Magazynów oraz Wypożyczenia Międzybibliotecznego. O sprawności jej pracy świadczy fakt przyznania jej nagrody pieniężnej przez jedną z bibliotek wojewódzkich oraz liczne listy z bibliotek wojewódzkich i powiatowych, podkreślające z uznaniem sprawność, życzliwość i pełność zaspokajania ich dezyderatów.

W pracy społecznej W. Zwolakowska posiadała również pokaźny dorobek. W Kiszyniowie prowadziła kursy oświatowe dla młodzieży i kursy dla analfabetów, organizowała opiekę kulturalną nad rannymi żołnierzami i uchodźcami. W Krakowie pracowała w Miejskim Komitecie Opieki Społecznej. Interesowała się losem każdego człowieka, z którym się zetknęła. Każdemu życzliwie doradzała i w miarę możliwości pomagała. Wśród czytelników zdobyła wielkie zaufanie. Przyszli do niej nie tylko po książkę, ale i po radę w swoich kłopotach. Zarówno piszący te wspomnienia, jak i cała rzesza stykających się z nią ludzi zachowa Panią Wandę we wdzięcznej pamięci.

Za swą 52-letnią pracę bibliotekarską, pedagogiczną i społeczną Wanda Zwolakowska odznaczona została Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

STANISŁAW ZEMIS
Warszawa

A. PRZEPISY OGÓLNE

DOKSZTAŁCANIE PRACOWNIKÓW

Zarządzenie Nr 93 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 29 grudnia 1966 r. w sprawie ustalenia jednostek wiodących w zakresie dokształcania i doskonalenia specjalistycznego pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej. Dz. Urz. Komitetu Nauki i Techniki z 1966 r. nr 2, poz. 7.

Zarządzenie to jest szczegółowym aktem wykonawczym do uchwały Nr 306 Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1965 r. w sprawie podnoszenia kwalifikacji pracowników zatrudnionych w gospodarce narodowej (Mon. Pol. z 1966 r. nr 1, poz. 2; zob. też: „Bibliotekarz” z 1966 r. nr 2, s. 61). Zarządzenie ustala wykaz jednostek wiodących w zakresie dokształcania i doskonalenia specjalistycznego pracowników z wyższym i średnim wykształceniem, w dziedzinach o charakterze ogólno-specjalistycznym, międzyresortowym lub międzybranżowym. „W sprawach szkolenia zawodowego w branżach występujących w różnych resortach, współdziałających na zasadzie porozumień ogólnobranżowych, jednostką wiodącą w sprawach szkolenia pracowników przedsiębiorstw należących do branży, niezależnie od ich organizacyjnego podporządkowania — jest właściwe zjednoczenie wiodące branży, powołane w trybie uchwały Nr 116 Rady Ministrów z dnia 14 maja 1965 r. o współpracy i koordynacji gospodarczej (Mon. Pol. nr 33, poz. 178)”. Zarządzenie określa zadania jednostek wiodących oraz obowiązki jednostek współdziałających z nimi. Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej prowadzi wykaz jednostek wiodących oraz zawiadamia wszystkie ośrodki informacji o powołaniu jednostek wiodących i wszelkich zmianach w tym zakresie. W dziedzinie informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej funkcje jednostki wiodącej w tym zakresie sprawuje Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej.

FINANSE

Uchwała Nr 30 Rady Ministrów z dnia 10 lutego 1967 r. w sprawie gospodarki finansowej państwowych biur projektów. Mon. Pol. nr 15, poz. 72.

Zarządzenie Ministra Finansów z dnia 22 lutego 1967 r. w sprawie rozliczeń związanych z wejściem w życie nowych zasad gospodarki finansowej państwowych biur projektów. Mon. Pol. nr 15, poz. 73.

NACZELNA ORGANIZACJA TECHNICZNA

Zarządzenie Nr 76 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 16 listopada 1966 r. w sprawie form współdziałania Komitetu Nauki i Techniki z Naczelną Organizacją Techniczną w Polsce. Dz. Urz. Komitetu Nauki i Techniki z 1966 r. nr 2, poz. 5.

Zarządzenie to jest szczegółowym aktem wykonawczym do uchwały Nr 29 Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1966 r. w sprawie dalszego wzmocnienia roli i rozszerzenia działania Naczelnej Organizacji Technicznej oraz zrzeszonych w niej stowarzyszeń naukowo-technicznych (Mon. Pol. nr 4, poz. 27; zob. też: „Bibliotekarz” z 1966 r. nr 2, s. 61). Zarządzenie ustala formy współdziałania Komitetu Nauki i Techniki z NOT w zakresie realizacji planów rozwoju nauki i techniki, doskonalenia kadr technicznych, wynalazczości i racjonalizacji, upowszechnienia i popularyzacji osiągnięć nauki i techniki. „Dyrektor Centralnego Instytutu Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej będzie pomocą oddziałem NOT w rozwijaniu i prowadzeniu różnorodnych form informacji naukowo-technicznej i ekonomicznej, a w szczególności zapewni właściwe formy współdziałania wojewódzkich ośrodków informacji technicznej i ekonomicznej z oddziałami NOT”.

NORMY

Obwieszczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego z dnia 20 lutego 1967 r. w sprawie ogłoszenia ustanowionych Polskich Norm. Mon. Pol. nr 16, poz. 84.

W § 1, przy lp. 103 podano następującą normę „PN-66/P-55301 Formularze. Podstawowe nazwy i określenia”. Norma ta obowiązuje od dnia 1 stycznia 1968 r.

RZECZY ZNALEZIONE

Zarządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 20 lutego 1967 r. w sprawie sposobu przechowywania znalezionych przedmiotów o wartości naukowej i artystycznej. Mon. Pol. nr 14, poz. 69.

Jest to przepis wykonawczy do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 1936 r. w sprawie rzeczy znalezionych (Dz. U. nr 22, poz. 141; zob. też: „Bibliotekarz” z 1966 r. nr 7—8 s. 25). Zarządzenie postanawia: „Jeżeli okaże się, że przedmiot znaleziony posiada wartość naukową lub artystyczną, konserwator postawi wniosek o oddanie go na przechowanie do odpowiedniego państwowego muzeum, biblioteki lub archiwum”. W przypadku, gdy przedmioty te staną się własnością państwową, wskutek nieodebrania ich przez właściciela we właściwym terminie, wówczas jednostka je przechowująca powinna wystąpić do właściwego organu administracji finansowej o przekazanie jej tych przedmiotów na stałe.

WYDAWNICTWO „ARKADY”

Zarządzenie Nr 158 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 grudnia 1966 r. w sprawie ustalenia jednolitego tekstu zarządzenia o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Wydawnictwo „Arkady”. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 12, poz. 111.

Przedmiotem działania przedsiębiorstwa Wydawnictwo „Arkady” jest wydawanie i rozpowszechnianie książek, broszur i innych wydawnictw nieperiodycznych oraz czasopism z zakresu budownictwa, architektury i sztuki. Zwierzchni nadzór nad przedsiębiorstwem sprawuje Minister Kultury i Sztuki.

B. PRZEPISY BIBLIOTECZNE

BIBLIOTEKI SZKOLNE RESORTU KULTURY I SZTUKI

Zarządzenie Nr 152 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 21 listopada 1966 r. w sprawie zasad zatrudniania bibliotekarzy w szkolnictwie podległym Ministrowi Kultury i Sztuki. Dz. Urz. Min. Kult. i Szt. nr 12, poz. 108.

W studiach kulturalno-oświatowych i bibliotekarskich, w szkołach muzycznych II stopnia, państwowych liceach muzycznych oraz w Państwowej Szkole Baletowej w Warszawie mogą być zatrudniani bibliotekarze w pełnym wymiarze godzin pracy niezależnie od liczby uczniów i liczby tomów, pod warunkiem zapewnienia odpowiedniego funduszu plac przez właściwe wydziały kultury prezydentów rad narodowych.

CENTRALNA KOMISJA d/s UPOWSZECHNIENIA KULTURY

Uchwała Centralnej Komisji Koordynacyjnej do Spraw Upowszechnienia Kultury z dnia 30 stycznia 1967 r. w sprawie wzmocnienia działalności w dziedzinie upowszechniania kultury oraz lepszego jej skoordynowania. („powiel.”).

Uchwała powołując się na dotychczasowy (tj. od 1959 r.) dorobek koordynacji w zakresie upowszechnienia kultury oraz uwzględniając rolę społecznego ruchu w życiu kulturalnym, wnioski z Kongresu Kultury Polskiej — wytycza główne kierunki dalszego współdziałania organizacji i instytucji uczestniczących w Centralnej Komisji Koordynacyjnej w sprawach: perspektywicznego planowania rozwoju kulturalnego gromad, powiatów i województw, przy wykorzystaniu istniejących środków, w celu „nasilenia działalności odpowiadającej potrzebom ludności”; wspólnego podejmowania lokalnych inicjatyw i realizowania zadań oraz wspólnego ich finansowania; szkolenia kadr oraz udzielania pomocy metodycznej. Formę organizacyjną koordynacji powinny ustalać rady narodowe w porozumieniu z zainteresowanymi organizacjami społecznymi, przy czym szczególną rolę w koordynacji powinny spełniać właściwe komisje rad narodowych.

INFORMACJA NAUKOWA, TECHNICZNA I EKONOMICZNA (Zob. też: DOKSZTAŁCANIE PRACOWNIKÓW w dziale A.)

Zarządzenie Nr 80 Przewodniczącego Komitetu Nauki i Techniki z dnia 8 grudnia 1966 r. w sprawie powołania Komisji Głównej Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. („powiel.”).

Komisja Główna Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej działa przy Komitecie Nauki i Techniki. Do zadań Komisji należy m. in.: opracowywanie koncepcji rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej; opiniowanie projektów generalnych założeń i wytycznych rozwoju informacji; przedstawianie projektów i wniosków w sprawie współpracy krajowej sieci informacji z zagranicą; opracowywanie ocen i wniosków w sprawie wykorzystania informacji dla rozwoju nauki i gospodarki narodowej; analiza i ocena prac w zakresie szkolenia i doskonalenia pracowników informacji. Obsługę administracyjną Komisji sprawuje Centralny Instytut Informacji Naukowo-Technicznej i Ekonomicznej.

TeZur

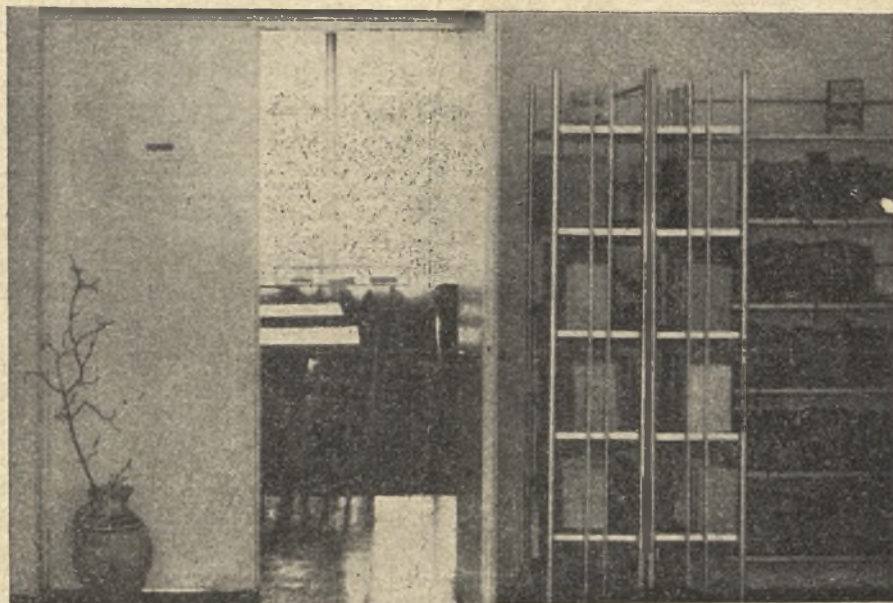
K O M U N I K A T

W myśl postanowień I Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy Muzycznych w 1965 r. w Katowicach, Sekcja Bibliotek Muzycznych zorganizuje konferencję przedstawicieli większych bibliotek Muzycznych w Toruniu w dn. 23 i 24 czerwca 1967 r. Głównym tematem konferencji są zagadnienia katalogu alfabetycznego oraz problemy klasyfikacji nut drukowanych. Obejmuje dwa referaty polskie: kol. kol. Adama Mrygonia (Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie) i Karola Musioła (Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Muzycznej w Katowicach) oraz referaty węgierskich bibliotekarzy muzycznych. Referaty gości węgierskich będą wygłoszone w jęz. angielskim lub niemieckim, konspekty ich, przetłumaczone na jęz. polski zostały powielone wcześniej.

K O M U N I K A T

Na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wrocławskiego (Katedra Bibliotekoznawstwa) habilitował się dr Władysław Chojnacki z zakresu bibliografii (uchwała Rady Wydziału z dnia 25 stycznia 1967 r.). Minister Oświaty i Szkolnictwa Wyższego zatwierdził habilitację pismem z dnia 20 kwietnia 1967 r.

**FILIA NR 7 WOJEWÓDZKIEJ I MIEJSKIEJ
BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ W OLSZTYNIE
ZLOKALIZOWANA W DOMU ŚRODOWISK TWÓRCZYCH**

Na zdjęciach pokazano fragmenty czytelní i wypożyczalni

Fot. Zbigniew Grabowski, Olsztyn

Zamieszczając zdjęcie filii WiMBP w Olsztynie zachęamy biblioteki do przesyłania zdjęć budynków, wnętrz, sprzętów i urządzeń, które będziemy kolejno eksponować na łamach „Bibliotekarza”.

Redakcja

1967-45 5

Cena zł 5.—

UWAGA! PRENUMERATORZY „BIBLIOTEKARZA”

Administracja Wydawnictw
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

**PRZYPOMINA O ODNOWIENIU PRENUMERATY
NA ROK 1967**

Prenumerata roczna miesięcznika **BIBLIOTEKARZ** wynosi
zł 60.— (cena jednostkowa numeru zł 5.—);

miesięcznika **Poradnik Bibliotekarza** — zł 48.— (cena jedno-
stkowa numeru zł 4.—);

kwartalnika **Przegląd Biblioteczny** (wraz z dodatkiem „Prze-
gląd Piśmiennictwa o Książce”) — zł 96.— (cena jednostko-
wa numeru zł 24.—).

Przypominamy zarazem, że wpłat na prenumeratę wymienionych
czasopism na rok 1967 dokonywać należy — według podanych wyżej
stawek — na konto: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Admi-
nistracja Wydawnictw, Warszawa, Konopczyńskiego 5/7. NBP IV O/M
1528-9-4205, lub PKO I-9-120056, z wyraźnym uwidocznieniem tytułu
wpłaty.